Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет — Арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхарчу Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 30 (2882). | Шинарин, 10 март, 1964 шу. | Мах 2 кап.

ХІАРА ДЕНАХ, ХІАРА САХЬАТАХ ПАЙДА ЭЦА

КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумаша юрта боахам дегІабоалабара керда оагІув хьайийлай. ТІехь-тІехьагІа дукхагІа продукци чуяр, цунга дІабода мах лохбар, къахьегама овсарле лакхъяр, химизаци комплексия механизаци яра а хиш дехка лаьтташ алсамдахара е ларда тІа лаьттан хІара гектара тІара дукхагІа пайда чубар — иштта да хІанз юрта боахама къахьегамхоша кхоачашде деза керттера декхар.

Централи Комитета февральски Пленума решенешка хьежжа республика юрта боахам сихха дегІабоалабара накъаш белгалдаьхар укх деношка Грозне хиннача областной партийни организаце актива собране. Производстване интенсификаци яра ларда тІа укх шерре а дикка дукхагІа чуеза колхозашеи совхозашеи юрта боахама продукташ.

1964 шера кІезигагІа дале а 30 млн. пуьт ялат, 81 эзар тонн баьца дааращ, 250 эзар тонн шекара свекла, 15 эзар тонн дулх, 79 эзар тонн шура, 32 млн. фуь чуда декхарийла да вай республика боахамаш. Иштта лакхлу паччахьалкхенга юрта боахама продукташ йохкара декхараш а.

Дувцилга йоацаш доккхий деккараш да хьалхашка латтараш, механизаторийн кхашкара балхаш дерийн чІоагІа къахьега дезаргда уж кхоачашдара. Цхьабакъда, юрта боахам сихха дегІабоалабара а ялат, дулх, шура, кхыйола продукташ йоххилга алсамдаккхара а мел эшар долаш да вай республике. Іалаьмате дика лаьтта да вай, шортта техника я, дика опыт йола кадраш я, кхы мел эшар да. ХІанз ле дезар цу торонех лерттІа пайда эцилга вІаштІехьдаккхар да.

Йоалаш латт біаьсти, хьатІаотташ латт юрта боахаме эггара лоархІамегІа йола ха. Ховш да дІаков ерригa культураш хьувкъар уж дІаера балхаш вІаштІехьдахарга хьежжа хургхилар. Бокъонца біаьстан кийчо еш ба хІанз республикера юрта боахама къахьегамхой. Дукххача боахамаша йоагІача тайпара кийчо ю біаьстан балхашта. ЧІоагІа къахьег цар ханнахьа техника кийчъяра, кхы балхаш чакхдахара.

Дика кийчо яьй біаьстан балхашта № 3 йолча плодоовощной совхоза, Сунженски производственни управлене «Победа» яхача колхоза, дукхача кхыча боахамий коллективаша. Лоадіа а даьана ха йІохлушие кхашкара балхаш дІадоладе кийча ба уж.

Цхьабакъда, ерригa республика хьаийцача біаьстан кийчо яь яьнаяц. Март бутт болелуш 4 процент трактораш ремонт яза яр. Дукха кхоачамбоацараш да дІаде фу кийчдеча. Наурски, Сунженски, Наьсарен производственни управленей боахамашка кхоачамболаш дІаде хоартола, ялата, бобови культурай фу дац, хІанз а йистебаьннабац гороха, кена, кхыча культурай фу цІендаь. Ледара лел пхьадолча боахамашка кхашка кхо диллара балхаш, вІашагІъехка яьнаяц звенош.

Гота балхаш бокъонца чакхдахара гарттарча деношка тоа а яь балха араяха мара ца езаш кийчъе еза ерригa трактораши біаьстан балхашта эша кхыйола машинаши. Гота дІаральина машинаш сеца латтаргІоацаш бокъонца хьажа деза ремонт мишта яьй, кІаьта балха араьнначул тІехьагІа еха машинаш сихха тоаяра эша хьалаш вІаштІехьдаха деза.

Март бетта 15-гІа ди тІаккхачалехьа цІендаь даккха а дІаде мара ца дезаш кийчде а деза дерригa дІадув фу, мутІарера а дІаде пайдан доаца а фу гибридни дикача сортах долчех фуца хуьца деза.

Іалаьмате боккха лоархІам болаш да ерригa пропашни культураш звеношка дІаялар. Боахамий кулгалхой декхар да гарггарча деношка хьажкІаш, шекара свекла, хоартол, баьца дааращ, кхыйола культураш лелае вІашагІтехача звеной ставага цІаьнка а хьажар. ХІара цу тайпара йола звено опыт йолча кадрашца Іалашъе еза. Царна комплексни механизаци яра эша машинаш яла еза. Звеношта керте оттабе беза Іилманна карагІдаьннарехи хьалха латтарий опытахи пайда эца а дІайийна культураш хьувкъяра бокъонца къовсам лоаттабе а ховргдола нах.

Юрта боахама интенсификаци яр чІоагІа дувзаденна да біаьстан балхаш ханнахьа е дика а чакхлахарца, минеральни органически удобренеех шерра пайда эцарца. Производственни управленей болхлой, колхозий а совхозий а кулгалхой, специалистий декхар да хІанзче а біаьстан балхий график оттаяр, хІара трактории агрегато шин сменах болх бергбола гІулакх вІаштІехьдаккхар, кхашка мамогта дукхагІа удобренеш яхар. ЧІоагІа теркам тІабахийта беза кхашка балхаш деча механизаторашта эша культурно-бытови хьалаш вІаштІехьдахара.

Республикерча дукххача боахамаша бокъонца пайда эцац хиш дехкача лаьттаех. 1964 шера ялат а кхыйола культураш а дІаюргйолча лаьтташка хий диллара план 30 процент мара кхоачашъяьяц вай колхозашеи совхозашеи. Юртбоахама продукташ яхарех кийчъярех министерства, производственни управленей, цар партком ий декхар да хиш дехкача лаьттаех пайда эцилга тоадар. Біаьстан балхашка арадалалехьа хІара боахаме оттаь хила еза хиш дехкача лаьттаех пайда эцара план, къовстале деза цига малагІа культура дІаюргья, хиш дехка нах кийчбе беза.

Біаьстан балхаш чакхдоаккхи чІоагІа лоархІам болаш да Іилманна карагІдаьннарий, хьалха латтарий опыт производствана юкъеяхьара гІулакх шерра леладар. Хьалха латтача опыта пропаганда елга производственни управленейн цар партномийн болхлоша, совхозийн колхозийн кулгалхоша беча балха керттера участок хила еза. Цар декхар да социалистически яхь шерагІа йоаржаяр, коммунистически къахьегама тІехьарча болама мамогта дукхагІа нах чуозар.

Дика дІадолалаьд вай республикерча юрта боахама къахьегамхоша семилетка илхагІа шу. Біаьстан балхаш ханнахьа чакхдахар 1964 шерарча хьувкъама лард хилар кхета а деш кхы а сихде деза біаьстан балхашта кийчо елга. Цу гІулакхе бокъонца пайда эца беза хІара денах, хІера сахьатах.

ХИШ ДЕХКА КИЙЧЛУ

Йокъал латтача Наурски района ареншка дІаюча юрта боахама культурашта даим тІоадал тоьац. Малхбоален бекъача михо сиха докъаду кхаш. Цудулла культурай хьувкъам лоха хул. Масалана хьавцаргъя вай «Терский» совхоз. Цу совхозе дІалахача шера хІара гектара тІара 9,3 центнер мара хьажкІий чуийцаяц. ХІаьта свеклай хьувкъам 67,6 центнер мара бацар. Иштта лоха бар кхыча культурай хьувкъам а. Из лоха хилара бахьан да совхоза кулгалхоша хиш дехкача лаьттай йоагІа терко ца яр. Цу тайпара гІалаташ кхы далийта йиш йоацилга дІахайтад совхоза директора нов. Ржевскийна. ДІалахача шера дукхагІча хана гидротехник вацар совхозе. Укх шера оаха хьалхха а дика балха говзал йола гидротехник хьожаваь цига. Цул совгІа хиш дехкаш дола лаьтташ а дукхагІа хургда совхозе. ДІалахача шера цхьа эзар гектар гаргга мара ца хиннача укх шера 1435 гектар хиш дехка лаьтта хургда.

Хиш да хиш дехкача лаьтта дІаюча культурай хьувкъам дукха лакхагІа болга. Хьожаргда вай «Ше байрахк» яхача колхозе хих пайда мишта эц. 1188 гектар я цига хиш дехкаш. Бородин Петр керте латтача бригада хІара гектара тІара 42 центнер хьажкІий хлевьй. Цкъа мара хий диала доацашехьа цу тайпара хьувкъам баьхкар Іалаьмате дика ца. Иштта дика хьажкІаши кхыйола культураши хлейир хиш дехкача лаьтта «Наурский» совхоза къахьегамхоша а. Хих бизза пайда ийца дола боахамаш кхы а да тха районе. Хиш дехкача лаьттай дукхагІа терко еш хьича кхы а доккхий толамаш даха вІаштІехьдаргда районерча совхозийн колхозийн къахьегамхой.

Укх шера оала хиш дехка лаьтта 18,5 эзар гектарага хІакхоачадаьц. Из да дІалахача шера хинначул 4 эзар гектар дукхагІа. Массеха шера хиш дехка лаьтта 50 эзар гектарага дІакхочадар тха лоархІамегІара декхар да.

Хиш дехкача дерригача боахамашка поливальщикаш кийчбеш йола курсаш хиннай. Цу курсашка Іомаваьа 385 поливальщик. Цул совгІа хиш дехкара гІулакх Іомадаьд дукхагІболча юртбоахама специалистшта а. Геттара дика чакхбаьккхар из болх «Советская Россия» яхача совхозе. Цу боахама гидротехника Сотникова Зинаида 60 саг совгІа кийчваьв хиш дехка.

Дукха ха йоацаш хий деттача техника выставка вІашагІъеллаяр оаха районе. Цунах боккха пайда ийцар къахьегамхоша.

Хиш дехкача участкашка юрта боахама культураш кхеяра специализированни комплексни бригадаши звенош вІашагІъехкай. Цар шоашта тІаийцад доккхий декхараш: хьажкІаш хІара гектара тІара 50 центнера, ка бола кІаташ 25 центнера, шекара свекла 250—300 центнера кхее.

Цхьабакъда, хІанз а массе оагІорахьа кийчвеннадац тхо. Хаво латтарах хиш дехка харшаш цІенъе вІаштІехьдаьннадац. Гидросооружене ремонт яра эша материалаш хІанз мара тІаовеш яц. Цу гІулакха юрта боахамаш хий дуллача системи болхлоша бергга низ тІабахийта къахьегаргда хиш дехка дІадолалуча денна бокъонца кийча хилара.

И. ЛАРЮШКИН,
Наурски районерча хиш деккара система управлене начальника декхараш кхоачашдер.

ЕРЕВАН. Теплицашка гок а еша, хьайла доацача лаьтта яьнай гидропоника. Иерстии материалех (жагІа, оатабенна таша кхера, вулканически гІум) хиннача лаьтта тІоана тІа тІера кьовла а ца кьовлаш промышленни гидропоники хьисапе баьца дааращ хьалкхедара метод оттаьй Іилмай Армянски академе академика Г. С. Давтяна. Баьца дааращта бола кхача автоматически тергба.

Цу тайпара баьца дааращ хьалкхедаро йиш хулийт цар хьувкъам массехказа лакхбе, хІаьта хий диллар, лаьтта' кампадаккхар, оасар дар саина доаа балхаш дІадоалаш хиларах продукцега дІабода мах лохбу.

Киевски баьца даарий фабрикага хьожача хана Н. С. Хрущева могадар, армянски Іилмахочун Г. С. Давтяна опыт йоашалга а къайла доацача лаьтта гидропоники хьисапе баьца дааращ хьалкхедар шерра юкъе доаладелга а.

Сурта тІа: гидропоники станце макета хьалхашка опытно-конструкторски сектора керттера инженер Э. Мартчиян (аьрдехьарвар) сектора начальник М. Дингишиан (юкъерлагІвар) Аллерски баьца дааарий опытни станце вокхагІа волча Іилма сотрудникага Г. Виноградовага, Сочерча совхозий треста вокххагІа волча инженерага-механикага В. Комиссаровага, № 1 йолча Аллерски совхоза теплични комбината начальникага В. Гудковага гидропоники станце болх дІабоеэийтам боахк.

В. Немрутен.

А. Овчинникова сурт.

ТАСС фотохроника.

КОММУНИСТИЧЕСКИ ХЬИСАПЕ

Хьалхе дена йоккха кийчо еш, шоай низ оарцагІбаьккха къахьегар бахьан долаш башха-дика толамаш даьха накъа баьхкар Наьсарен-Бокзалерча барзкъаш тегача фабрика болхлой 8-ча марта.

1963-ча шерара производственни план хенал хьалха кхоачашъяьча кхалнаьха коллективо дика дІадоладаьд семилетка илхагІа шу а. Февраль бетта план 137 процент кхоачашйирно, из доккха декхар кхоачашдеча хьинаре лакъа лаьцар массе цехашкарча, сменашкарча мехкараша.

Масала, Кодзоева Іайна мастер йолча сменацарча мехкараша Мартазанова Тамаре, йижараша МуцольговгІар, Лизас, Шале, Фунас, Мальсагова Люба мастер йолча сменацарча мехкараша Кодзоева Азнета, Мальсагова Тамаре, Мансурова Зинас, Гойгова Тамаре, Мухиева Марема, кхыбараша сменах йола барзкъаш тегара нормаш 120—130 процент кхоачаш а еш балхаш дир.

Фабрика дог да барзкъаш доаха дех. Укх чу а вІашагІкхийттаб хьинарах башза бола кхаливх. Къаьстта дика къахьегаш хьабоагІа Оздоева Хьава, Бузуртанова Аза, Могушкова Хьанифа, Хамхоева Хади. Царех пхьаккха яц дийнахьара балха нормаш тІеккхоачаш ца еш.

КПСС Централи Комитета декабрьски-февральски Пленумий решенеша а, дерригача дунен кхалнаьха юкъарча дезача дено — 8-гІча марта а деташ айхаь болча мехкараша яхье балхах ха йоалаш къахьег укх деношка.

Ала доагІа фабрикерча мехкараша болхи дешари кхьана тардеш хилар а. Толамца болх а беш, дика дешаш хьабоагІа Абадиева Диба, Плиева Лида, Кодзоева Азнат, Марцоева Марем, Тумгоева Іайшет, кхыбараш.

Коммунистически хьисапе болх беш, дешаш, балаш ба фабрика мехкарий.

Р. МАЛЬСАГОВ.

Азербайджански ССР. Бакински электромашиностроительни заводо (БЭМЗ) шиий продукци дІаухийтачех из яра эша материалаш тІакхухьачех моттигашка долла накъаш кІаккашца карта тІа белгалдаьхача, дерригa карта листа маза бича саина хургдар. БЭМЗ-о арахеца электродвигателаш кхийола оборудовании хІама ца яхаш 4 эзар моттиге дІайохьийт: Закавказья химически предприятешка, СибаретІени ЮкъерчаАзе кердача стройкашка, Москвани Ленинградеи Іилма-тоххама учреждеешка, довзол деха — Кубе, Чехословаке, Болгаре, Польше, Гане, кхыча паччахьалкхенашка.

Уж двигателаш хьаьра Бакурча электростроителашта вовкъостал ду хІама ца яцаш Советски Союза ерригача республикаша. Тайп-тайпарча маркaх дола болат дайт Украина, Башкире, Ленинграда, Волгограда заводаша. Москва, Армене, Молдаве, Къилбаседа Кавказа кабельни предприятешка обмотка еш йола провод кхуьйт. Изоляционни материалаш ду Грузера, Киргизера, подшипникаш — Минскерен Харьковерен.

Сурта тІа: дІаяхьийта кийчьяь электродвигателей парти.

С. Кулиева сурт.
ТАСС фотохроника.

Иштта къахьег, бригадо

Грозненски электро-ремонтни участка контора бригадашта юкъе къаьстта дика къахьегарца белгалъяьннай коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаю Пескун Иосифа кулгалду бригада. Дукхача моттигашкара хьаухийт цига деха моторащ, хІаьта царна укхаза ремонт ю. Дика балха говзал йолаш ба кох. Пескуна бригадашара белхлой. Цар кийчъяь роторащ тІехдика хул.

Общественни балха юкъе а хьинаре дакъа лоац бригада членаша. Царех цхьабараш сайрийнерча школе дешаш ба. Царна юкъе ва Хазарадов Леонид, Запровадов Валентин.

Бригада болхлоша салоІача хина бевзаме дІахьу ха. Кхаста шахматни турнираш хул. Цхьана кино, концерте ух. Дукха ха йоацаш Лермонтова цІерахча драматически театре «Обрыв» яхача романах оттаьча спектаклага хьожаш хилар тха бригада. Иштта яхаш а къахьегаш я а коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаю бригада.

А. ТАНКИЕВ.

Грозне хиина торжественни собрани

Самардийнахьа сарахьа хоза кийчдаьча М. Ю. Лермонтова цІерахча театре хилар 8-ча Марта Дерригдунен халкъий юкъерча кхалнаьха денна хетаяь йола партийни, советски, общественни организацей вакалий городской торжественни собрани.

Доклад йир Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председатела заместитела нов. Т. Б. Кодзоевас.

Гулбеннараша моаршал хоатташ города промышленносте болх беча кхалнаьха цІерах къамьал дир — Централи ремонтно-механически завода мастера Енгулатова Надежда Константиновнас, юрта боахаме къахьегаш болча кхалнаьха цІерах — Грозненски производственни управлене 1-ча Мая цІерахча колхоза ков тІара оалхавараш ледадеча ферма бригадира Еремкина Мария Семеновнас, интеллигенце цІерах — технически Іилмай кандидата Мартыненко Алла Григорьевнас, кагирхой организацей цІерах — комсомола Старопромысловски райкома секретара Слободянюк Аллас.

Торжественни марш а локхаш сцена тІа хьатІабоагІа пионераш. Массенега а йоахк цІерa ала саина йоага цІе галстукаш. Зале гулбеннача кхалнаьха цІей даькъала дийцар пионераша.

Городской собрани чакхйоалаш театра артисташа «Гьанача седкъа сердал» яха спектакль хьежар гулбеннараштa.

ЮРТА БОАХАМА СПЕЦИАЛИСТ

4 МАРТЕРЧА «ПРАВДА» ПЕРЕДОВОЙ

Цхьа кІезига ха яьлча вай Даьхен аренашка дІадолалургде біаьстан юкъе культураш дІаера балхаш — лакха хьувкъамаш кхедар дукхьа, юрта боахама интенсификаци яра план кхоачашъяр дукхьа лоаттабеча къовсама лоархІамера йоккха этап.

Интенсификаци яр дукхьа къовсам лоаттабар, — йоах КПСС ЦК февральски Пленума соцам тІа, — из гаьнарча хургдолчун декхар а доацаш, талампарча ден декхар да. Вай укх шерре а дукха дукхагІа чудаиза даргдаш дерригa довкха ялат, техничесни кхийолеи культураш, дукхагІа дакха деза дулх, шура, кхыйола продукташ.

Из дерригa халкъа декхар кхоачашдеча Іалаьмате боккхача лоархІаме хила безаш ба юрта боахама специалисташ. Колхозни юрта болх беш да дукха эдраш болча дипломировании агрономий, зоотехникий, инженерий доккха эскар. ХІанз цхьаккха колхоз яц кхай командир, хьайбаш леладара говзанча, низ бола техника лелае ховш вола саг шийн воацаш. Квалифицированни йолча цу кадраша мара кхы хьен кхоачашкергда біарзагІа дола производства дешаш, кхы хьан хьалкхебертба цхье кІи ка дІабяйнача ши кІи ка, кхы хьав юкъехкухьаргда Іилманен хьалха латтача практиканен керда карагІдаьннараш.

КПСС ЦК-еи СССР Министрий Советои 1955 шерре а соцам тІанійцабар юртбоахама производствана планирование яра кердача порядка хьакъехьа. Цо лийрхІар дар юрташкарча къахьегамхой инициативана царгІато дулга, юкъара боахам дегІабоалабеча специалистий лоархІам лаккхбелга. Цу соцама дукхьале а еш, цхьайолча моттигерча органаша колхозаши совхозаши качъех хІара культура дІаера планаш. Цу тайпарча гІалатерча практико колхозийи совхозийн кулгалхой, юрта боахама специалистий болх вегабу, ахархой творчески инициатива доацийт.

Цуьнца цхьаккха дича а мишар хила мегаргбац. Паччахьалкхано, ховш мадарра, колхозашта лу кийча продукци йоккхара план. ХІаьта малагІа культура хьалхаьяккхача бакъахьа я, царех малагІа культура мел дІаюргьа, малагІа тайпа сорташ леладергва, — из колхозий шоай гІулакх да. ТІаккха агроном мара кхы малав хоржамбара нах гІалат ца балийтар, шоаш дер царга кхетамца дайтар а экономически пайда дукхагІа баккхийтар а дукхьа укхаза хоадамболаш дола шийн доги ала дезаш вар.

«Хьалхарча моттиге лоаттаем малагІа а цхьа культура хила йиш яц вайнцга, — белгалдаьккхар Н. С. Хрущева. — Хьалхара моттиг кла еза хьувкъама. Белгалерча зона хьалашка хьувкъам дукхагІа дІабахийтача къахьегама доагІар дикагІа луш йола культура хила еза боахаме хьалхара культура а.»

Юртбоахама продукташ дукхагІа йоахаргйола накъаш белгалдаьха КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумашка. Тахан керттерчар сейах латт ялча, из латт, парте решенеш кхоачашъяра нах оарцагІбахарах. ялат, шекара свекла, боамби, хоартолаш, баьца дааращ, дулх, шура, фуаш, кхыйола продукташ дукхагІа яхара цар материальни безам тІабахийтарах. Биззача боараме пайда эца беза материальни стимула боккхача низах. Къахьегама махи кІезигагІа дІа е бойийташ, продукташ дукхагІа хьаечо, керда общество хьалъеча юкъе дакъа доккхагІа лоацаво дукхагІа эца деве шийн къахьегамах доагІар. Цу гІулакха юкъера урамилоска хьадда дІаякха еза!

Агроном — хьувкъам кхоллар, практикаца айха дувзаденна дегІаухам доаа керда агробиологически Іилма юкъехкувлар. Хьувкъам лакха хуага, ховш мадарра, дукхача тайп-тайпарча факторех тийша да. Укхаза юкъейоагІа боахама локальни балхалоаш а, лаьтта во-дика кийчъяр а, хІамаш дІаера ха а, дукха кхидарии а. Цхьабакъда, мел кІоарга Іомадаь уж дале а, цхьан бесса юкъехкувла йиш йолаш яц. Дерригача боахамашта цхьа рецепт я а яц, е хила йиш а яц. Иштта хилча цунах хургьяр, хьувкъам бахьан долаш лоаттабеча, юбесаме меттел, молагІча гІулакха тІа а ла йиш йоацаш йолаг шаблон. Кхыметтел эттара прогрессивнегІа йола методаш а творчески юкъехкаха ева, бокъонца боахаме доладш долча хьалашка кьежжа, царех дегма а ца еш.

Іалаьмгара къахетам хиларга хьежаш ца а вагІиш, агроном декхарийла ва тІагІертта къахьегарца, даим творчески лохаш хиларна, хадданза колхозни совхозни производства новатораша бувзам лоаттаберна шийна карагІдувлаш хила веза хІамаш. Дика специалист вац практикаца ахьаца къахьегама оасарле лакхъергйола, продукца дукхагІа йоаккхаргйола, из якхарга дІабода мах лохберг бола кердаи кхоачамаш кІаьи ца луш лохаш а хорадоегІеш вар а мара.

Цу гІулакха дика хьаькъал эша мегаргдола хьокхам гойт Оренбургски областа Ленина цІерагча совхоза агронома Иван Андреевич Грушецке. Колхозашкеи совхозашкеи гІо эьна парте специалисташ тІахьейкача хана, эггара хьалхарчарца из тІахьехам хьаллаьцар Грушецке. Агрономалла хьожавар из Оренбуржье эггара чІоагІагІа тІехьаюсаш хиннача колхозий дерда тІа хьаьна, Ленина цІерахча совхозе. Боахам тІехьабусаш хилара бахьанаш кІоаргга кхета е дань, кердача агрономо лаьрхІа кьовсам бохабир брак ерашца. ТІагІертта юкъехкахьа волавелар из агротехника прогрессивни приемаш, цо хийцар дІаюча культурай сорташ, лакддир дІалдучa фуь боарамаш. ХІаьта дукха ха яналехьа цу боахама дика цІи ерригача Зауралье гІолла хІа а кезар. Аьнча кхоачам ба, укх тІехьарча шин шера совхозо кхо миллион пуьт гаргга ялат паччахьалкхена дІаденна хилар.

Алтайски края «Россия» яхача колхоза ахархоша сий деш ва агроном Мишенко Иван Сергеевич. Юртбоахама института студент ше волча хана дена, царна айха бувзам лелабеш вар из, хІаьта дийна хьаннчул тІехьагІа даим болх бе цу боахаме ше воккхийтлага дийхар цо. Колхозоша массана раьза а хиина шоай коллективе дІачу а ийшар из, цунах шоай керттера агроном а вир. Дикъ шу дьхьар, хІаьта Мишенко бокъонца вола кхай командир, лакхача хьувкъамий мастер хиина дІа а эттар. Дукхача кердача творчески гІулакхий инициатор, балха керда, прогрессивни методаш баьхьи долаш къовсам лоаттабир из хилар гуш бар ахархой.

Юрта боахама специалистий йоккха отряд я производственни управлениешка болх беш. Из сий долаш бехкткахамаш болх бе. Управленей агрономаша зоотехникаши декхарийла ба кхатайн технически культураш кхеача хьалха латта приемаш, производства керда прогрессивни технологи юкъехкахьара, пайдагІа йолча оагІорехьа хьайбай боахам лелабара колхозашкеи совхозашкеи хьевыхьостал де. ХІаьта цу гІулакхе шоай Іомабела, шоай кхетамаш лакхде деза цар. Управлене специалист — из администратор вац, лаьтта лелахечуна хьайбаш леладечуна гІоча, кердадар производствана юкъехкахьа хоаш вола гІулакх довзар ва.

Саг хоза ва шийн къахьегамца, общества кьаз бахьан долаш цо баьча балхах хьехкиттарашца. Бокъонца цу тайпарча хоаршца белгалбоалаш ба юрта боахаме къахьегаш боахка эзараш а эзараш а бола специалисташ. Цхьабакъда, цунца цхьана къайлахьа йиш яц агрономех, зоотехникех, инженерех пайда эцача холла кхоачамбоацараш. ХІанз а специалисташ геттара кІезига ба вай бригадираша, фермай заведующеша, совхозий отделеней кулгалхошта юкъе. ХІаьта къайле мичай, юрта боахаме дукха специалисташ колхозийи совхозийи производствоца юкъа цхьаккха а хІама доацаш йолча учрежденешка болх беш хилар.

ЦІенхашта Іоттар е йоагІаш ба творчески болх бара аша лерттІа хьалаш специалисташта ца хулийташ бола моттигера кулгалхой. Моттигаш е, колхозе балха венача агрономо е зоотехнико квартира йоацаш дукха хенаш йоалаш. КІезига моттигаш яц специалиста лоархІам лохбе, цун авторитет йохае гІерташ. Агронома, зоотехника распоряжене вІалла шок ца йоацаш колхоза председатела е производственни управлене вихало кхайодкхаш моттигаш а я.

Дукххача моттигашка учрежденешкарей ведомствашкарей хье а бувлаш дукхьал производства балха аха болабенна юрта боахама специалисташ. Моттигерча кулгалхой, колхозий председателий, совхозий директорий декхар — йоаклоша, безаме хІара специалист тІаецар.

Балха гІулакха, юрта боахама специалистайнта, юрташкарча беррагача къахьегамхоашта а саина, эттара саготагІа йола ха е хьатІайоагІар — біаьстан юкъе культураш дІаер. Долла хІама ле деза лоацнача ханашка машинашта ремонт яь яккхара, фу бокъонца кийчдаь даккхара, кхашка удобренеш дукхагІа дІаяхьара. Біаьстан юкъе культураш дІаера дика кийчо яр а из гІулакх толаме чакхдаккхар а — лакхача хьувкъама бокъонца бола ловзам.

ИНТЕНСИФИКАЦИ—ЮРТА БОАХАМ

Областной партийни организаце актива собранера

КПСС ЦК февральски Пленума итогехи областной партийни организаце деккарехи доклад йир парте обкома хьалхарча секретара нов. Титова.

КПСС ЦК Пленума решенеш, новкъоста Н. С. Хрущева цига дâь хьамлы Iалальмате бокккхача лоархIаме хилар белгал а даьккха докладчика аьлар. Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша, бергигача советски наха а санна, дег чухь раьза хиина, патриотически доккхалца тIаьийцар юртбоахама производствана интенсификаци яра даькъе парте оттаяь программа, цуких церна гу вай Даьхе тоаллара хьакъехьа, халкъе торо лаакхьара хьакъехьа парте кIаьд па луш йоакхо еш хилара дола тешал.

Хьовш мадарра, йоах докладчика дIахо, укх шера 28 феврале КПСС ЦК Президиумо совещани а гулъянь, цига КПСС ЦК февральски Пленума решенеш кхочашъяра кьалда де дезача гIулакхий хьакъехьа доклад йир новкъоста Н. С. Хрущева.

Из совещани гулъяр Iалальмате боккха политически халкъа боахамен лоархIам болаш да, из пIаькха а тешал ду КПСС XXII-ча съезда исторически решенеш кхочашъяр дукхьа вай парте ленински Центральни Комитето леррагIа а тIагIертта а къонсам лоаттабеш хилара.

Мишта хила деза юрта боахам чIоагIа айбара деррига халкъа юкъара декхар кхочашдеча вай республико лоаца дакъа?

Докладчико йоах, 1964 шера лаьттанцарен хьайбашкарен йоакха керттера продуктащ, кхы кIеаьгагIа йоацаш укх боарама икен паччахьалкхента йохиен езаш я колхозаши совхозаши: ялат — 30 миллион пунт, е соахкарчул 3,3 миллион пунт дукхагIа; баьца даараш — 81 эзар тонн; шекара свекла — 250 эзар тонн, е дIадахача шерарчул 67 эзар тонн дукхагIа; дулх — 15 эзар тонн; шурâ — 79 эзар тонн; фуащ — 32 миллион.

1970 шера 50—55 миллион пунтага кхоачаш ялат, баьца даараш—110 эзар тоннага кхоачаш, шекара свекла — 350 эзар тоннага кхоачаш, дулх — 55 — 60 эзар тонн, шура — 200—250 эзар тонн, фуащ — 150 — 160 миллионага кхоачаш доахаш хила езаш я республика.

Укх шера кийчъеш йола юртбоахама продуктащ хила еза: ялат 10 млн. пунт, шекара свекла 200 эзар тонн, доахаки коа тIара оалхазараши 24 тонн, шура 70 эзар тонн, фуащ 32 млн.

Паччахьалкхено вIю керттера юртбоахама продуктащ 1970 шу тIехкоачаш йоазен ахаазен — кхоаза дукхагIа хургья.

Цу деккарех лоархIадар дукхьа, йоах нов. Титова, февральски Пленума решенеш чакхъяхара, уж решенеш кхоачашъе колхозийн совхозийн берриге, къахьегамхой оарцагIбахара бокккха болх дIаболабе безаш я республика партийни организаца.

Колхозийн совхозийн ерригa экономика айира, юрта боахама продуктащ яхара оалангара дощ да ерригача юртбоахама производствана интенсификаци яр.

Юрта боахама ена интенсификаце лоархIамегIара дакъа да минеральни органически удобренеех, гербицидех, дIайийна хIамаш лораеча химически средствах пайса а клетамка а пайда эцар. Вай хIанз цхьайола опыт Iайшей удобренеши дIайийна хIамаши лораю химически средствашии пайдагIа йолча тайпара юкъехкахьара.

Минеральни органически удобренеш кхыча агротехнически приемашца цхьана юкъеххульеча дIадув фу тоххаш йолча, участкай даннеша хьахьокх, республика колхозашкен совхозашкенчул цкъаи ахаазен — шоаза дукхагIа укхаза ялат чудахьаш хилар. Масала, Шелковской района боахамашка «безостая-1» яхача гурахьа дувча кIии юкъера лаьрхIача 20,7 центнер йоакх хIара гектара тIара, хIаьта фу токкача Каргалински участке хIара гектара тIа 2 центнер суперфосфати 2 центнер аммиачни селитри а тохаш кхедаьча гурахьа дувча кIии хIара гектара тIара 41,2 центнер яьккхар.

Удобренеш тохарах чIоагIа хьувкъам лакхбенаб дукккача кхыча боахамашка доккхийча лаьтташ тIа дIадийнача ялатий а.

Цу долача хIамаша тешал ду моллагIа тайна Iалама-климатически хьалаш долеш йолча республика зоне а кхыча агротехнически мероприятешца цхьана минеральни моттигерен удобренеш ийса етташ хилча ловццача хана цкъеи ахаазен — шоаза дукхагIа ялат хьувкъаде йиш хилара.

Совкиа колхозашен совхозашен «безостая-1» яха гурахьа дув кIа тIадолча лаьтта 21 эзар тонн удобренеш тайсар. Цул совгIа, бIаьстан юкъе подкормка яра хьисапе цу культурах тохаргья 9 эзар тонн удобренеш. ХIаьта ерригаш а дIалаьрхIача хIара гектара тIа тоссаш йола минеральни удобренеш 3 центнер хургья. Уж хургья дIадув фу тоххача участкаша хханна тоссараш массааш минеральни удобренеш. Дагахь ала минеральни удобренеш оалхха чутах укх шера кхи дIа а 40 эзар тонн хаьллаш ялат доакха деагIа республикe колхоюшен совхозашен.

Цхьабакъда, йоах докладчика, минеральни удобренеш тохара эффективность лакха йоллашьяь е дукккача боахамашка геттара во вIаштIехьбаьккхаб из болх. 1964 шера чуэпаргдолаш соахка гурахьа дIадийлача кIина хьожаь хьоенача 20 эзар тонн удобренеех колхозашкен совхозашкен пайда эцаза я 7,5 эзар тонн совгIа. Шоашта хьоадаьча минеральни удобренеех пайда къаьстта во эц дIа ца йохийташ складашка эзараш тоннаш удобренеш латтача а царех цхьадола дакъа талхеш латтача а Грозненеца, Сунженски, Шелковской производствени управленей боахамашка.

Укх шера 49,5 эзар тонн минеральни удобренеш хьожаий республикена. Уж хIанзалца вай ийяьчул пхеза хIана ац аьнна дукхагIа а. Цу удобренеех 35 эзар тонн ялаташте тесса еза, шекара свеклана — 12 эзар тонн, коартолашта, баьца даарашта, кхыча культурашта — шиъ эзар тонн гаргга.

Юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерство, производствени управленеш деккарийла я удобренеш эггара хьалхарча аргIанна эффект йоккхагIа йолаш, кхомбеш царех пайда эца ховргдолча а царех пайда дукхагIа боаккхаргболча а боахамашта яла.

Къаьстта чIоагIагIа белгалдаккха дезаш да, минеральни удобренеш дукхагIа юкъеххалья лоархIа хиларца дувзаденна органически удобренеи лоархIам лох ца балара совгIа, кхы тIа а дикка лакхлуш хилар. Цхьабакъда, колхозашкен совхозашкен йолаш йолча органически удобренеех кхоачамболлаш пайда эцац. ДIадахача шера кхаьшиа дIа ца хьош йисар 40 процент гаргга удобренеш.

Моттигерча удобренеех пайда эцара гIулакх мишта во лелаларо новкъарле ю юртбоахама производствана интенсификаци яра. Лакхбе беза органически удобренеш Iоаярем кхашка дIаккхаьарех планаш кхоачашъяра хьакъехьара производствени управленe болхлой, колхозийн совхозийн кулгалхой бехктохам, даьш тIаьхьаш лоаттаб беза из лоархIамера болх мишта лел хьожаш. Цу тайпара Iалашдаза даргдац академика Т. Д. Лысенко методах органо-минеральни смесаш республика ерригача колхозашкен совхозашкен юкъехьолга.

ХIана юрта боахама химизаци яра гIулакх тIа-тIа дукхагIа дегIаухаш латтача хана, эггара чIоагIагIа лоархIам болаш да агрохимически служба вIаштIейолара дешаш.

КПСС ЦК февральски Пленуме социальа республикашкен областашкен дика кийчъяь цхьа агрохимлаборатори хила езаш хилар. Цуна тIадахла деза лаьттаьшта, удобренешта, доаьъарешта анализаш елга, колхозийн, совхозийн лаьттай агрохимически картограммаш уттаедга, Iилман учреждененешен боахамий специалистащей цхьана юрта боахама химически продуктаех пайда дикагIа эцара рекомендацеш кийчъелга. Вайнгта цу тайпарча деккарех лоархIалургья опытни юртбоахама станце йолаш йола агрохимлаборатори.

ДIахо докладчика йоах, удобренешта ийсса продукци айсайбоаккхаргйола боккха хьаст ба хиш декха лаьтташ.

Вай республика колхозашкен совхозашен боккха болх чакхбаьккхаб хиш декха лаьттаьш шерденаш каралерзалеш. Алхха укх тIеххьарча 7 шера ерригаш дегIайоалларта дIайийта капитальни вложенеш 15 млн. сомага дIакхьчай, хиш декха лаьттаьш 29 эзар гектар совгIа дукхагIа хинад.

1962—1963 шерашка планирозка яй хиш декхача лаьттай 7,3 эзар гектара, лаьтта лахха техника тоьал дукха кхьчай колхозашкен совхозашкен.

Дукхача боахамий хиш деккача лаьттешка шерра-шера гурахьа дувча кIии, хьажкIай, шекара свеклай, баьца даарий, кхыча культурий лакха хьувкъамаш кийчду звенашен бригадашка. Шелковской производствени управлене «Коммунизмага бода никъ» яхача колхозерча нов. Бобровски бригадо 72 гектар долча лаьттая хIара гектара тIара гурахьа дувча кIии 32,8 центнер яьккхар. Нохий-Юрта производствени управлене «Октябра 40 шу» яхача колхозе 150 гектар долча лаьттая тIа хий диллачул тIехьагIа «безостая-1» яхача кIии 35 центнер яьккхай хIара гектара тIара. Сунженски управлене Ленина цIерахча колхозерча Ганусова звенос 139 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 56 центнер фуалъахьа хьажкIаш яхар. Хиш деккача лаьттаех пайда эцилга ийса вIаштIехьдаьккхача, эишача боарама хаппахьа хий деккача, удобренеш еттача, юртбоахама культураш кхеяра агротехника кхачашъеча моттигашка хьувкъамаш а лакхен тешшамен кхеду.

1964 шера чуэпаргдолаш хиш деккача лаьттай 18 эзар гектара гурахьа дув кIа дIадийнаяь шалмощцие совхозашцен, дIаеяпарIаш 20 эзар гектар совгIа хьажкIаш. Йоганьа cенка цу лаьттешка балхаш деча хьалха лаьттаряшa баьккхар массех кIииг хьажкIийн хьувкъам баьккхача, тIаккха алхха цул чотах кхи тIа а кхо миллион пунт совгIа ялат гулде йиш яр республикaга.

Цхьабакъда, доклада тIа ккхача тайпара, хIанз а массанахьа дика йоакхо яц цу кхоачаех бизаи ийсен пайда эцара хьакъехьа. 1963 шера чуийца клеташ тIахиача лаьттанка тIоадал совцаеш хий диллакзар 34 эзар гектара тIа мара, юкедисача лаьттешка хий диллакзар. 1964 шера чуэцаргдола ялаташ тIадолча лаьттанка тIоедал соцаш хий диллара иллин 30 процент мара кхоачаннаьвоц.

Юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерство, партколаш, производствени управленеш деккарийла я хиш деккача лаьттаех пайда эцара юкъера цIенхаштта кхоачамбоацараш дIадоахаргдола гIулакхаш чакхдаа. Мел эша торонаш я вайга укх шерре а хIара гектара тIара гурахьа дувча кIии 35—40 центнерал кIезагагIа йоацаш, 60—70 центнер хьажкIаш, 50 центнерал кIезагагIа доацаш дуга даккхара.

Йоккхий торонаш я республикaгIа хиш декха лаьтташ дIало шерлара. ТIехьа тIабоагIача хана 215 эзар гектарага дIакхоачаде лаьрхIад уж. Укх гаргарча шин-кхаь шера планировка е езаш из 54 эзар гектар совгIа кхаш. Укх шера шайтта эзар гектара планировка яра дIакхйдай капиталовложенеш.

ХьалхагIа дохча лоархIамаш хьахьекх алкха дуга дIадуаргдолча севооборота 40 эзар гектар гаргга лаьтта къоастаде, хIара шера 25 эзар гектарал кIезагагIа доацаш дуга дIаде, хIара гектара тIара 60—70 центнер хьувкъам кхевелга Iалашде йиш болаш вай хилар.

Хий декха боахам вIаштIехьбоаккхаш де дезаш дукха балхаш да вай укх гаргарча шерашка. Цу гIулакха 1970 шу хьатIакхачалехьа пайда эца безаш я 170 млн. сом гаргга капиталовложенеш. Цхьабакъда, ахчах пайда эцилга юхасецаку «Чечингводстрой» республикански управлене (управляющи нов. Лазарев) кийчъяшаш дола гIишлой балхаш во вIаштIехьдахар бахьан долаш.

КПСС обком, республика Министрий Совет, юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерство, хиш боахама управлени, производствени управленеш, партийни комитеташ, колхозийн совхозийн кулгалхой деккарийла ба ирригационни гIирсаш хьалделгей хиш деккача лаьттаех пайда эцилгей овлангара деза тоале, цар тIа гурахьа дув кIа, хьажкIаш, шекара свекла, горох, дуга, баьца даараш, коартолаш дукхагIа дIае, ерригача юртбоахама культурай валовой сбораш мамогта дукхагIа хилийта.

Доклада тIа йоакха моттиг летаьй агротехника дешашта. ХIара зоне ший хила еза Iилманна лара елла лаьтта лелaдара система. Республика юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерство, юртбоахама Iилма-тохкама учрежденеш деккарийла я хIара лаьттан-климатически зонана дикагIа йола лаьтта лелaдара система оттаеча хана производствени управленешта, колхозашта, совхозашта практически новкъостал де.

Терхалде деза, хьувкъам лакхбелга Iалашдар дукха чакхдоагIача гIулакхий моллагIча системах боалаш бола пайда, кагахьа сикна из севооборота юкъеккхухьаш хилча мара дика хулаш ца хилар. Цудухьа вIалла лаьгIьдийта мегаргьяц севооборота еш йола терко. Эггара лоацагIа йолча ханашка севообороташ ерригача колхозашкен совхозашкен юкъехьанаа а карэерзаниза а, хIаьта шотта юртбоахама культураш кхеча хана ерригa агротехнически мероприятеш бокъонца кхоачашъелга Iалашдаяне я даргдац.

Массанена а дика хоаш да дIадуэ фу дика хилар хьувкъам лакхбара бокккха лоархIаме долга. Сортовой, гибридни фуна дIайийнача хIаммий хьувкъам сортовой доацача фуна ийначул, 20—30 а кхы совгIа а процент лаккагIа хул. Укх гаргарча цхьан-шин шера ерригa юртбоахама культураш дикагIа долча, моттигерча хьелашца тардаьча, лакха хьувкъам луча сортащен гибридашен дIае боллаергбоках вIаштIехьдаккха деза гIулакх дIадув фу кхедеча.

Агротехнически мероприятей комплексана юкъе цIенкаштта терком тIабахийта безаш да ал царах лаьтта кийчдар. Хоаш да, лаьттан участки ка бола ялаташ тIера чуэцача хеннa яхаро, тIехагIа тIагIоала обработка а еш, гурахьа дув ялатаи дIаеро оасар дIададиххара, заттанца тIоадал Iоаяра новкъостал деш хилар, микробиологически процессашта вытту бола хьалаш кийчдеш хилар а хIаьта цу гIулакхо лаьттангара доала беркат дикка совдоакхилга а. Гудермесски, Грозненски сортовой участкайи Грозненски шурий совхозех укх тIеххьарча шерий опыте хьахьокх, ах нарах лаьтта кийчдара систeмага бехкарах шоало гаргга дукхагIа гурахьа кхача культурай хьувкъам лакхбе уж яьннe хилар.

Лаьтта лелaдара интенсификаци яра системана юкъе ах царах лаьтта кийчдар вай республикие химизаци елгeн хий деккилгeн санна йолча лоархIамерча мероприятешта ийсса хилакха ергIоаца агротехнически приеми а кхинa дIаотта еза.

Ялат дукхагIа даккхара ийсса баьца даараши коартолаши дукхагIа йоахаргйола а гIулакх де деза партийни организацеша, производствени управленеша, колхозаша, совхозаша городашкен промышленни центрашкен баха нах цу продуктаниа хедкаиза Iалашбар дукхьа.

Партийни, советски, юртбоахама органаш деккарийла я колхозаши совхозаши коартолийн баьца даарий культурийн дIадувча фуна, хилакха ергIоацача техника Iалашъяра де деза гIулакх де, уж культураш дIаера толашагIа дола лаьттеш къоастаде, минеральни удобренеш Iалашъе, органически удобренеш кийчъелгeн уж кхашка дIаьхьолгeн вIаштIехьдаккха, уж культураш къаьсттача боахамашe, бригадашe, отделенешe леладеда вIаштIехьдаккха, цар болх хьакъехьа тоабергбола гIулакхаш де. Къаьстта терко тIаьхийта йоагIа параникашe теплицаши сердаран товарош, хIаьта шотта шоррача ассортиментах хьалда хьадоала баьца даараш кхоачашбала гидропонни хьесапе хьалхедара дика ятача климатически хаьнах, дIайха хий доесIача хьесте пайда эца беза.

Республика юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерство, КПСС Грозненски горкомо из способ юкъебоаллaрен промышлени предприятешкара дIакъестаца йоахалех боьна дарий боахама пайда эцарен гIулакхаш оттаде а практически чакхдaла а деза. Вовьна дaарий консервай заводий директорана а консерваш яра гидропонни хьесапе баьца даараш хьалхедара йоаттIаш йола ситтаи е еза.

ДIало общественни лаьттаиш лорадара дола дувлаш, докладчика белгалйоаххь цу гIулакха тIехь цIенхашттора кхоачамбоацараш хилар. Дукхача районашка оахаш доцча лаьттай бокхийча майдалех пайда эцац, къаьст-къаьстача нахa огородашта дIатеха, дукхха еахаш дола лаьтташ , , дарау промышлени предприятеш, газен неккаьтта продуктaйа проводаш хьалье, хьагьаш, высоковольтни линеш яхка нах чуббаха цIенош хьалье диттаьшaш хьасттаьш.

Министрий Совет, райисполкомаш, партийни комитеташ, административни органаш, производствени управленеш, совхозий директораш, колхозий председателаш деккарийла ба хIара районе, боахаме, нах бахача моттиге лаьттаех пайда эцара гIулакх бокъонца къоастаде оахаш дола лаьтташ общественни боахамга юртбоахама культураш дIаера дIалала, бахача лаьттаех пайда эцача долаш деза кхоачамбоахараш эггара гаргагIарча хана дIадоахаргдола гIулакх де а.

Юрта боахама интенсификаци еча цoрттерчарех цхьа никъ ба комплексни механизаци электрификаци. Укх тIеххьарча шерашка республика юрта боахама дикка техника тIакхийттай. 15 гоера йиш болча трактора лоархIам болча 6,8 эзар трактор я вай. Колхозийн совхозийн кхашка болх бен а бIаьн йола ялат, силос чуэца комбайнаш кхыйола машинаш. Цо йиш хилийтар механизацен хьахьегама оасаренн боарам дикка лакхбе а трактора, комбайна, кхыча машина кхоачa балха нагрузка лахье а.

Комплексни хьесапе машинен техникaх кхетамна пайда а эцаш, цхьадолча боахамашa, дукхача механизаторашa шерагара шерага доккхий хьонхамаш доах юртбоахама культураш хьувкъаеча а хьайбай продуктивность дахьеча а, продукце единицага дIадодар лох я деш. Республика 30-нел совгIа йолча механизированни звенеша 1963 шера доахаха лаьттанка гектара тIара лоархIаш 30 центнер совгIа фуалъахьа хьажкIаш яьхар, свекла лелaдча 40 звенос гектара тIара 200 а кхы дукхагIа а центнер свеклаш яьхар. Царна юкъе я «Октябра 40 шу» яхача совхозера 200 гектар совгIа долча лаьтта хIара гектара тIара 67,5 центнер фуалъахьа хьажкIаш яьна Колзоева механизированни звено а. Центнер хьажкIаш яхарга 2,17 сага сахьат дIалатар цу звено, е совхозе дахачул 25 процент кIезигагIа. Центнер ялат кхоахарга I сом а 31 кепиг дIахархар, е юкъера лаьрхIача совхозе дахачул 3-эза кIезигагIа.

Сунженски управлене «Коммунизмага бода никъ» яхача колхозерча Тимошенко звенос гектара тIара 48 центнер фуалъахьа хьажкIаш чуийцар, колхозе юкъера лаьрхIача цхьан центнерга 3 сом а 21 кепиг дIадоахача четте I сом а 17 кепиг мара хIа а ца долаш.

Мишта дола масалаш дукха доклада йиш йолаш да. Цу деррига а дика тешавеш хьахьокх, дукхха дукхагIа йолча совхозашкен колхозашкен хьалха латтача механизаторашa йоалаяьча тайпара комплексни механизаци технологии юкъейоалайча хьажкIаш, шекара свекла, кхийола культураш яхарга дIабаха къахьегам 50—60 процент ловбе йиш хилар.

Парте Центральни Комитета Пленумо белгалдаьккхар хIана а тIехьа колхозашкен совхозашкен тракторех, комбайнех, кхыча юртбоахама машинех пайда эцара тIехь йола доккхий кхоачамбоацараш. Из дезаа лоагIаш да вай республикаж а. Дукхача боахамашка тракторо кийнахь бен бола болх шиъ ахи гектарал тIех балаш, хIаьта комбайно бер — 8 гектарах. Дукхача боахамашка тракторех цхьан сменах мара пайда эцаш, царна гусеничи а йолаш. Агрегат йоагIача тайпара вIаштIехьа ца даккхарах а бохха пайда эцаш тракторех.

КПСС ЦК февральски Пленумо дIадийхар хьажкIаш, шекара свекла, коартолаш, кхийола культураш хьалкхоаш а чуэцаш а керратча балхашта механизаци яр. Из дара юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерство, производствени управленеша, колхозаша, совхозаша хIара шера промфинплана шта юкъе яхь еза комплексни механизаци яра хьалда йола хахамеш, эшаш йола капиталовложенеш къоастае еза, йолаш йола машинех мамогта пайда а эцаш хилахта ергIоаца техника Iалашъе еза.

Бокъонца къоастаде доагIа механизаторий кадрай гIулакх, шин сменех болх бергболаш тоазал йолча трактористех , бригадаш вIашагIтоха еза, комсомольцех а комсомолцаш боазача кагирхех а дIахкоачанъе еза трактористий курсаш, новкъостал де деза механизаце училищашта цар механизаторски кадраш кийчъеча, трактористаш юхакийбелга а цар тоазал лакхъелга а вIаштIехьдаккха деза, шерагIа йоарже еза механизаторски всеобуч.

Докладчико белгалйоах хьайбай боахамерча балхашта механизаци яра гIулакча тIехь дола доккхий гIалаташ. Цуд тIехьагIа це дувна долаху хьатIазолагIача бIаьстан балхий деккарaш. Дукхa колхозаши совхозаши хIанз а бIаьстан культураш дIаера кийчо яь цадаза хилар белгалдаьккхар. 1 март тIаккхоачам тракторашта ремонт яра ялн 96 процент кхоачашъяьй. ЦIенхаштара кхоачамбоацараш де дIале фу кийчдеча. Наурски, Назрани, Шаьла, Сунженски, кхыйолча управленей цхьадолча боахамаша кхоачашхилат, кийдаьдац коартолий ялата-бобоен культурай дIадув фу. хIанз а тIехьа цIенъяь хьаьнец горох, муки, кхийола культураш.

БIаьстенара культураш дIаюлта дика вIаштIехьдаккхича чакхдаккхара укх гаргарча денешна бахха кийчъяь яккха еза машинно-тракторни парк, финанса дахча кхоачамбоацараш хьажа а уж дIадаха а деза. БIаьстенара культураш дIаюлла хана машинешца хаданзе болх белга Iалаш а деш, хIара боахаме агрегаташта техникин гIулакх хара хьалда йола система вIаштIехьъяккха еза.

15 март тIакхачалехьа кIоналл а дIале меттергдолча дIакхоачадеш кийчдаь а доахка деза дIадувш дола фу, хIаьта мугIарегIа дахки кондиционни доацен фу гибридни сортовой фуца хувца деза.

ХIара боахаме докладчо хана чухь цIаьхха а хьайка деза хьажкIаш, шекара свекла, коартолаш, кхийола культураш кхоаш йолча звеной составага. ЧIоагIа лоархIам болаш да ерригa пропашной культураш звенашта тIачIоагIъяр, уж комплексни механизаци яра эшача финт йолча кадрашкен техникаех Iалашъяр. Звеношта керте оттабе беза боахаш болча механизаторий ах. Светличе, Паринцке, ГитIадова, Мазуковски хьокханах тайпа хIама дIа а ца долийташ, е мамогта кIезигагIа кулг-нара къа а хьеган доакхача лаьттанка лакха хьувкъам баккхара тIехьаре къоасам шерра бовржабе хоергдола нах.

Юрта боахама интенсификаци дIайолалу бIаьстен культураш дIаюача хан, из айкха производна а деча бахкий хенашцен цар дикашев, комплексни механизаце доахача боарамa, дукхa удобренеш яхарца, Iилман дикагIа йола опыти юкъейоалларца.

Цул тIехьагIа доклада тIа дуван хьайбай боахам лакхбара лешаш.

Укх тIеххьарча шерашка республика хьайбай боахаме цхьадола хIамчи карагIаьмьяд. Хьайбанаш дукхагIа хинад, дукхагIа даьккхад дулх, шура, тха, кхыйола продукташ. Цуна цхьана хIаьз а дукха доккхий кхоачамбоацараш да. Колхозашкен совхозашкен кхоачашьяьм хьайбай продуктивностех, хьайбай продукташ яхарах; массе тайпа хьайбаш дебадараш йола сиш-летта заланеш.

Шура йоаккхалга дуаргача шерашка вIашетта лоху республика юкъера лаьрхIача хIара фуражни Iаттагара 1573 килограмм мара яьккхац. Республика тIехьаце ворхI шера планах-дуал даккхара задани хьакъехьа а.

Хьайбаех йола продукташ дукхагIа яха еза, мамогта дукхагIа хилийта деза дахка доахан, хьаккхарч, дахка жа, яхка котамаш, продуктивни доахана а коа тIарча оалхазарий а яхйола тайпаш.

Шура яккхара даькъе республико цIенхашта тIехьлоасаш хиларца дувзаденна къаьстта лоархIам болаш да колхозийн совхозийн дахка юкъера доахан дукхагIа дилийтар. ХIанз хIара 100 гектар лаьттана лоархIаш 4,3 етт мара бац вай. Производствени управленей, партийни комитетий, колхозий, совхозий дукха кулгалхой ба из вIаштIехьдоаца гIулакх новкъа ца хеташ, шура тела доахан хьахилийтара тIехьа лоаттабу хьовсем дегIбьй, дукха дахка доахан брак а доаьд, дIа а лаьяд. Из къоастта доагIаш да 1963 шера дахка доахан 500 етт кIезигбеннача Шалы производствени управлене колхозийн совхозийн хьоахале.

КПСС обкома бюро из санна долий ли йиш йоаца хIамa терила из дейн дита бокъо йолаш яцар. Шаьлен Веданен районий управленей партколаьн кулгалхоша ийсе доацаш лелaдеча цу гIулакхий бе йоагIа принципиальни политически лоархIам бир. Управлене начальника нов. Бачинкни кхыча цхьаболча болхлошти шIенкхашта беха бир.

ХIара шера 18—20 процент дахка доахан тIаьхетийта а хIара боахамерча Iулара дахка доахан шин-кхаь шера 45—50 процент хургдолаш дебаде а йиш я вай. «Горки ленински» яхара а Молдавски ССР-а а боахамий опытах хьайна шура луш дола доахан лелaдара болх вIаштIехьбаккха беза.

Хьаккарчи коа тIара оалхазараш деррига хIа а доахий, уж дIадахарца доалаш жан ли бa а ца деш, хьаккарчий коа тIарча оалхазарийн йоккхий фермаш а на йоахаш харцахьарча йовгьа лесте цхьабола кулгалхой ийсача новкъа баха безa вай. Иштача хьало республике дулх дакхарен фуаш гулдарен гIулакх тоалде торлургха.

Мамогта дукхагIа йорстае еза хьаккарч, шерра пайда эца беза бIаьсти къона хьаккарч яхарах, укх гаргарча шерашка республике оахача лаьттан хIара шин гектара лоархIаш 1—1,5 хьайха йорстае йиш хургболаш.

Хьакхий дулх дукхагIа довелладеш а коа тIарча оалхазарий боахам а лакхбола беза. ДукхагIа ебае еза кхаа котамаш, тIаьхетача килограммага маккула кIезигагIа тосса хIамен цхьахегама дIа а болаш дукха а массе тайпа коа тIарча оалхазараш хулга вIаштIехьдаккха деза.

Мишта дIадахазза даргдац жа лелaдара дегIадоалладара юкъера кхоачамбоацараш а, хьалха дукхагIа хилийта деза же Iулашта дахка жа, дулха яьрIагIа къо на кой дорста а деш, дIадулга вIаштIехьа даккха деза, из лелaдара гIулакх дIаяччул пайдахьIен хIама дукхагIа тIайохIаьн дола дакъа кхоачна дIаотта деза.

Оалхазара тоабе безаш йа хьайбай боахамерa пIашеннай балх. Цу гIулакха тIехь хIана а вайцига дукха кхоачашбоацараш да. Юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерства хIекъага терко ю кхача фух йоад хьайбаш дукхагIа хилийтара, племенной совхозийн фермай баха мехта хьалхде делах, районаши хьажела фух дола хьайбаш дIайийседелга докладаш хилар новкъа ца хеташ Iа.

Юрта боахама химизаци яра дувзаденна хьайбай боахаме доаькъарий рационаш тоалрa, хьайбай организм чIоагIъяра а цар продуктивность лакхъяра а новкъостал деш йолча белкови добавкай, антибиотикий, витаминий, биостимуляторий, кхыйолча химически средствой лоархIам лакхлургба.

Хьайбай боахаме къаьстта терко я йоагIаш е B_{12} яха витамин, из тоамча хьаккарчий коа тIарча оалхазарий продуктивность 15—20 процент лакхьу, хIаьта тоаш доаькъар тоала тохача дукха дIадар 20—25 кийра мара дац.

КПСС обкома январьски пленуме цу препарата боагIаш йола мах ца барах цхьаболча кулгалхошта, колхозийн совхозийн специалисташта, хIаьта эггара хьалхаа юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерствана а чIоагIа критика ъь йоалла цхьа хIама хувцаденнай. Мишта йола позици лацар бахьан доаш республика Министрий Совета, парте обкома, юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министра нов. Слесарева пхоай критика яй централни печатя йоазон тIа, къаьстта укх шера 20 феврале арадаьнача «Советская Россия» яхача газета тIа дувнаа «Витамин боьцоих дийхаIа» яхача статья тIа а ец. ХIара мукъах критика ялолаш а я, B_{12} яха витамин ца тоаш концентрированни доаъкъер цхьанкха килограмм дьахкардантен коа тIарча оалхазарийтен хургйоацаш гIулакх вIаштIехьдаккила деза.

ХIанз хьайбай боахаме эггара бехктоххаме ха я. Цхьайолча производствени управленей, колхозий, совхозий кулгалхоша хьайбаша Iа доаккхагта дика вIаштIехьа ца доаккхаши дола ца дола моттигаш хиннай ала доагIаш да; цхьадолча боахамашка мана лортIа Iа доацаргдолаш кхоачем хилаал доаьъар Iалашдаьдац формашка, къаьстта Наурски, Шелковски районашка, цIенкхашта тIахьожай оттабебац хьайбаш лелaдеча фермай бригадийн балха, йоагIа тайпара йоакхо яц хьайбай боахам боллуьш хьала.

Доаъкъарий проблема толлаиш кхоачашъяра хIара боахаме ялат, чам бола а гIоца а доаьъараш дукха дукхагIа хургдолаш, цу гIулакха эшаш йола культураш дIаювага Iалашде деза. Общественни хьайбаш тайп-тайпарча доаъкъарaшца дизза Iалашдергдолаш мел а мадагIа а культураш дIае еза колхозашен совхозашен шоаш къоастадеш хIама де деза. Массе а кхашка доаъкъарий культураш хьувкъелга Iалашде деза, хьажкIаш, шекара свекла, горох, вIашагIъйха мекъа-кея, кхыйола доаъкъара культураш кхеяра агротехника лакхъе еза, дикагIа, дика хьалхаделлача хий деккача лаьттанка дIае еза уж, гектара тIара хьажкIий моша доаъкъар 400—500 центнер, шекара свекла 250—300 центнер, горохен вIашагIъйаьта мекъа-кея доаъкъар 200—250 центнерал кIезагагIа йоацаш яргдолаш.

Йоа хьаккар, шоалагIа дIакхо культураш, лоямашкара дакхIенаш санна долча кхоачаех пайда эцалза бергбац.

Юрта боахам пайдане лелaдар дукккача доакъе специализаци, боахамий торонех ийса пайда эцарах тайна да. Республика районий юрта боахам дегIабоалабара лостам шерттерча дакъе бех баьннeб. Цхьайолча колхозашкен совхозашкен специализаци ец цхьабола болх баьб. массаш лелай совхозаш вIашагIтехай, хьаккарчи коа тIара оалхазараш леладу йоккхий фермаш ехкай. Цхьабакъда, вайнага хIанз а дукха боахамаш юкъкий да, доаш де хала долаш да, боаддаш чура специализаци йоац а кхоачам боаш а ю.

Боахамашта специализаци яра дукха парте обкомен республика Министрий Советен оаьача предложенех укх денощка Российски Федераце правительстве йолаш йола совхозаш вIашагIа а из специализированни керда ворхI совхоз вIашагIтIоллараш бола соцам тIаийцаб. ВIашагIйоаь: «Гудермесски» совхоз вIашагIъяь дуга делагдергдола «Степной» яха совхоз, «Джалка», «Красноармейский», «Горец», «Шалински» яха совхозаш вIашагIъяь шурий шин совхоз: «Автуринский», «Гехинский», «Мазраевский», «Октябра 40 шу» яха совхозаш вIашагIъяь

(ДIахоадар 3-ча оагIо тIа).

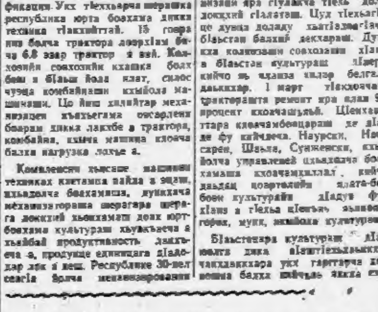

МОСКВА. Укх тIеххьарча шера «Нефтеприбор» яхача механлаьтта контрольно-измерительни приборай ремонта завода кандидатно заводо механлаьттан продукташ хьакла ира йола 18 керда аппарат-анализаторащ. Укх шера механлаьтта предприятешта химически промышленностан цу заводе заводерга 20 совгIа опытни аналаратни контрольно - измерительни прибора.

Сурта тIа: нел товарин механлаьтта продукташ яракена торо хургья хьажара заводий лаборатореша механлаьтта чакхдаккхара лаьрхIача «Ларн» яхача керда аппаратага хьожаш я монтролер В. В. Куликова.

Э. Евдокимова сурт.

ТАСС фотохроника.

ДЕГӀАБОАЛАБАРА КЕРТТЕРА НИКЪ

Областной партийни организаце актива собранера

(ДӀахьодар. Долалуш 2-ча агӀо тӀа).

нъ — «Экамевский» яха коартеаш лелаш совхоз, «Дружба» яха совхоз зӀамигъа «Новогрозненский» яха комсаш лелаш совхоз. Цул совгӀа «Шалинский» «Самашкинский» яха совхозаш зӀемагъа вӀашагӀйоах соьций бехамаш лелаш «Южный» «Орджоникидзевский» яха совхозаш.

Юрта боахама производствашта специализаци елга цу тӀехь чакхдаккха йиш яц. Тайп-тайпара юрта боахама продукташ йоахкача боахама доакъош пайданегӀа долча тайпара леладар дуькъа дӀахо а уттаде деза специализаци яра дешаш.

Ӏилманна карагӀаьнначарашта хьалха латтарий опыти производствана юкъеяккхаьхьара организаторски болх мел лоархӀаме ба цу дӀахо докладчика. Вай практике кест-кеста ишислу боахама, производства новатора опытех къайоазоно, радиос, лекцешка дувц, Ӏилмахошей специалистошей лекцеши докладаши ешаш, партийни организацеша собранеш цу опытах лаьца дувц, къалахи ду новаторашта шоаш а. Из дарригa а эшаш да. Нийса бац цхьаьккха, хьалха латтарий опытан Ӏилманна карагӀаьнначари пропаганда яра тӀехьа ужаш производствана юкъеяхьара тӀехьа шерра организаторски болх боаржа ца бар.

Нов. Кагерманова, хьакимӀаш лелаерий нн. Зармаева, Джамалаева, Социалистически Къахьегама Турпала Эсмухамбетова Наурда ма Ӏуй бригада, цӀи хезача хьакхерч лелаерхочун нов. Шарунева балха опыта а, иштта, республики дуккхача хьыча хьалха латтарий опыта а кепа йоазенца, беседаша пропаганда ю массехк шу да, цхьабакъда, партийни организацеи производственни управленеши эшаш бола организаторски болх бац хьалха латтачарна карагӀаьнначараш шерра производствана юкъеяхьара. 1963-ча шера республика хӀара боахаме оттайнар Ӏилманна карагӀаьнначараши хьалха латтарий опыти юкъеяххьара план, цу тӀа белгалдаьккхадар фу, мичахьа, маца юкъеяхад деза. Из иштта хилла дале а, дуккхагӀа йолча мероприятеш аллха наьхата тӀа йисар, уж кхоачаш ца яра сат бехктохаме а эшаш.

Ӏилманна карагӀаьнначараши хьалха латтарий опыти Ӏомаярах уж производствана юкъедаккхаран цӀенхаштара кхоачамбоацараш долаш я вай Ӏилман учрежденеши сортоиспытательни участкаши.

Лакхбанаш баргбац опорно-хьожама боахамий лоархӀам, цар лерда тӀа кадраш Ӏомаергйола школаш вӀашагӀйоаха еза, юртбоахама производствана интенсификаци яра дагӀъе боахьонца хьожам луш хила еза уж.

Партийни комитетий, производственни управленей, юкъанцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацей керттера дехкар да Ӏилманни карагӀаьнначарех хьалха латтачар опытахи берригача юртбоахама къахьегамхоша пайда эцаргболаш гӀулакх вӀаштӀехьдаккхилга.

Парте Централье Комитета Пленумо, аьлар дӀахо докладчика, къаьстта белгалдаьккхад юрта боахама интенсификаци яра наькъо партийни, советски, юртбоахама организашкара колхозаштейи совхозаштейи дикагӀа, кердача тайпара кулгалдар къадехилга.

Обкомаш, партийни комитеташ, производственни управленеш юртбоахама производствана интенсификаци яра керттерча дешашта берригa низ тӀабаьнийта дехкарийла яьй Пленумо. ХӀанз боахам интенсивно лелабара эша материальни база вӀаштӀехьъяьккхача хана хӀара колхоза, совхоза, производственни управлене балха керттера хьожам хинна дӀаотт лаьттан хӀара гектара тӀара йоаккха продукци. Цар кулгалхой балха мах бе беза яьккхача продукцега хьежжа, цунга фу дӀадахад хьежжа, дӀахо а производстве дегӀайоалайра лехача керрача тоонашка хьежжа.

Юрта боахама производствена толаме интенсификаци юларгья йагахьа санна болхлой культурно-технически боарам махулла лакхбоййа. Цунна дувзаденна къаьстта лоархӀам болаш да юрта боахама кадрай квалификаци лакхъяр, уж харжар, дӀашйсбар, кхебар.

ХӀанз дӀаккха да кинтача тайпара лакхлу юрта боахама специалистий лоархӀам. Царна шерра инициатива яла еза. Цар кхачунга лаьуагӀа деза, юстара тетта йиш яц цар хьехамаш, лакха лоаттаде деза цар сий, лерттӀа болх бара царна эша хьашташ Ӏалашде деза. Цунна пхьана шоашта тӀадиллача гӀулакх бехктоахкам болаш леладар хьакеха деза специалистошкара а.

ХӀанзачул тӀехьагӀа дукха ле деза производственни управленейи партийни комитетийи болх тоабара.

Юрта боахама интенсификаци еча къаьстта чӀоагӀа лоархӀам болаш я тӀехьадусача боахамий экономика айяра йола проблемаш.

«ТӀехьадусача колхозийи совхозийи экономика айяра хьакъехьарча цхьадолча дешаех» яхача Н. С. Хрущева зайнска харда тӀа оттаь мероприятеш кхочаш а яш колхозаши совхозаши гезаьча кадрашца, лоцача организаторашца, специалистошца чӀоагӀъеш а партийни организацеш. ТӀехьадусача боахамашка колхозий председателаллей совхозий директораллей хьожаваьа 23 саг, отделеней управляющелла — 14, бригадираллей фермий заведующеллей — 70, хӀаьта 38 юрта боахама специалист а хьожаваьа боахамашка. КПСС ЦК декабрьски Пленум хиначул тӀехьагӀа а колхозаши совхозаши чӀоагӀъяра партийни аппаратера, производственни управленешкара, иштта учрежденешкара 45 болхло хьожаваьа.

Кулгал деш опытни болхлой хилча боахамашта пайда луш хилар хьахьоакхаш дукха масалаш доаладе йиш я. Ноакъостий Наумов, Выючный, Мусаев, Гагуев, Билетов, Шаго, Затона, Ситак, кхыбараш а керте латта колхозаши совхозаши пайда луш болх беш я.

ХӀаьта совхозашта кулгал деш бола нах инициатива йоацаш, эсала организтораш хилча, цу боахамашта балх а во бу. Из гӀулакх иштта латт «Горец» (нн. Божко, Алсаламов), «Шалинский» (нн. Ильин, Арсаев), «Лермонтовский» (нн. Широков, Канмов) яхача совхозашка. Доккхий зенаш даьл «Красноармейский» (нн. Павловский, Дахаев), «Джалка» (нн. Алханов, Амхадов), «Назрановский» (нн. Льянов, Суянов) «Ингушский» (нн. Мамилов, Терлоев) яхача совхозашей опытно-хьоккама боахамой (нн. Попелко, Харламов).

ТӀехьадусача боахамех дувцаш, докладчика къаьстта терко тӀайохийт лоамаи колхозий балха юкъерча доккхий кхоачамбоацарашта. ЦК Пленумо Ӏалаьмате нийса мах баьб цу боахамий. Республике дуккхача лоамаи колхозаша де деш лелабу боахам, кӀезига лу продукци, мадарра аьлча, кредитех, пачхьалкхен иждивене их уж.

ТӀехьадусача боахамий экономика айяра беча балха юкъе, КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумашка нов. Н. С. Хрущева белгальа ма даккхара, къаьстта терко е еза цу боахамашка дийша бола, балхах кхеташ боле дика организтораш хьожабара, кулгалде бахийта беза тӀехьадусача боахамий экономика айе йиш йолаш тешаш бола, юрта боахамна шоай вахар дийза бола нах. Колхозашкей совхозашкей къахьегама алапи лерттӀа вӀаштӀехьдаккхара эшараш де деза, хӀана аьлча, производство дӀахо а дегӀадара Ӏалаьмате чӀоагӀа лоархӀам болаш де къахьегамхоша нахьа материальни безам совбаккхар.

Долаш долча хьалашка хьежжа хӀара боахаме вӀаштӀехьдаккха а кхоачашде а деза къахьегама дикагӀа хьокхамаш доахкарна дуккхагӀа хӀама хургдола гӀулакхаш. Цхьандаь дӀадаккха деза совхозаша зенаш делга, уж бокъонца пайда луш хьокхаме социалистически боахамаш хургдола гӀулакх вӀаштӀехьдаккха деза.

Шой къамаьл чакхдоалаш докладчика дувц КПСС Центральни Комитета декабрьски февральски Пленумий материалашта пропаганда яра вай партийни организацеша цхьаболча боахамаш бахьар. Цхьабакъда, из партийни организацеша берригача вай боахамей идеологически учрежденеша бе безаш болча боккхача массово-политически организаторски балха юкъ мера яц. Цу лоархӀамеча гӀулакха юкъеоза беза партийни, советски, боахама кулгалдара дола квалифицированни низаш, Ӏилмахой, промышленностей юртбоахамей специалисташ, хьалха латтараш.

Идеологически балха берригача формаехи средствашкахи шерра пайда а эцаш производствана интенсификаци йича мара лакхара хьувкъамаш даха, хьайбай продуктивность лакхъе, вай мехка массеша кхачен продукташ дургйоацаргах партийни организацеша дӀакхетабе беза берригa юрта боахаме къахьегамхой.

КӀоарга а ваха дикагӀа кхетадергдолча тайпара а дӀадоалийта деза къахьегамхошта юрта боахама интенсификаци ярах колхозашта, совхозашта, дерригача халкъа хьадаргдола доккха беркат.

КПСС ЦК февральски Пленума решенеш кхоачашъяра профсоюзни комсомольски организацеш оарцагӀъяха еза партийни комитеташа, коммунистически къахьегама тӀехьа, юрта боахама производствана интенсификаци яра декхараш кхоачашдара тӀехьа колхозхошта, совхозий болхлошта, специалисташта, берригача къахьегамхошта юкъе шерра социалистически ийь йоаржае еза.

Хьамсарча Коммунистически партена, чӀоагӀа мутӀахьа болча Нохч-ГӀалгӀайчен къахьегамхоша тӀагӀертта къахьегаргда КПСС Центральни Комитета февральски Пленума решенеш толаме кхоачашъяра, хӀаьта хьинаре дакъе а лоацаргда вай мехка сийрда кхоане — коммунизм хьалъяра.

* * *

Доклад йистеяьнначул тӀаьхьагӀа прениш йолаелар. Эггара хьалха къамаьл дир Сунженски производственни управлене парткома секретара нов. Варлашкина.

КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеша дог гӀоздаьккхад колхозни Сунжерча коммунистий, къахьегамхой, айхаьа цар къахьегама хьинар. Шерра яхь яржаш латт юртбоахама производствана дӀахо интенсификаци яра. «Победа» яхача колхоза колхозхоша республике эггара хьалха болабьаб коммунистически къахьегама колхоз яха сийлен цӀи яккхара къовсам.

ДӀахо нов. Варлашкина дийцар КПСС ЦК февральски Пленума решенеш кхоачашъяра, ялаташ хьувкъадаран хьайбай боахама продуктивность лакхъяран партийни комо производственни управленей де лаьрхӀача балхех. Массеи боалламашка ка бола ялаташ, коартол, баьца даараш, хьажкӀаш дӀадоергйолча лаьтта минеральни органически удобренеш тохаргья. Тхоай шефий — Грозненски химически завода коллектива ковкъосталца агрохимически лаборатори вӀашагӀъеллай районе. Цо торо хулийтаргья Ӏилман ларда тӀа химех юртбоахаме пайда эца. Массане агродешар дешилга вӀаштӀехьдаьккхад. Къаьстта терко тӀайхийтай хьажкӀаш дика хьувкъеяра. ВӀашагӀъеллай 24 механизированни звено, царех цхьаьх хьажкӀаш лелаерий Еррригсоюзни яхье дакъа лоацаш я. КПСС ЦК февральски Пленуме ше къамаьл деш Никита Сергеевича Хрущева продуктивность лакхъяра хьайбашта луча доакъарах химически добавкаш еттилга чӀоагӀа лоархӀаме хилга белгалдаьккхар. Цу гӀулакха йоагӀаш йола терко а эш районе боахамашта пайда эца карбамидах (мочевинах), Из яхача витамина биомассах, искусственни шура тел Ӏавсацитей хьехкий хургкашта. Иштта искусственни шура теларо вӀаштӀехьдолийт пачхьалкхеяга йоаха шура совъяккха, гор. Грозне къахьегамхошта ца дукхагӀа дӀакхачийта.

Нов. Варлашкина нийса лоархӀ парткоман производственни управленейи шийй доклада тӀа нов. Титова яь критика. ХӀанз а лерттӀа леладац тӀехьадусача боахамий экономика айелга. Орджоникидзе цӀерахча колхоза кулгалхой хоржаш цӀенхаштара гӀалат даьлар. ХӀанз из гӀулакх тоадара эшар деш да. Районе хьалха латтачарна тӀехьа хиергья ца колхоз.

Цхьайола проблемаш къоастадара ковкъостал эш района. Къоастедаь дакха деза Алханчурт- [illegible] балха гӀулакх, тӀаккха торо хургьяр бокъонца дуга дӀадувлга вӀаштӀехьдаккха.

Шийй къамаьл чакхдоалаш нов. Варлашкина коммунистий, берригача къахьегамхой цӀерах собране дакъа лоацараша КПСС ЦК февральски Пленума решенеш кхоачашъяра, юртбоахама производствана интенсификаци яра сунженцаша хьинар кхоаерг ца хилярах тешам лу.

Къамаьл ду Шаьла производственни управлене «Джалка» яхача совхоза механизированни звено звеньевойс нов. Зармаева. Со чӀоагӀа гӀаддитаь, аьлар цо, Коммунистически партен Советски правительствая юртбоахама химизаци интенсификаци яра хьакъеха тӀайийцача решене. ХьажкӀаш дика хьувкъаяра минеральни удобренеех хьадоала доккха беркат дика довз сона сайна. Минеральни удобренеех Ӏилма мехахара пайда эцаргба аз.

Нов. Зармаевен цуя звено шеренашех ялат хьувкъадара 1964-ча шера керда коталонаш яха лаьрхӀад. Оаха къовсам лоаттабу, йовх звеньевойс, укх шера хӀара гектара тӀара 80 центнерах кӀезигагӀа йоацаш хьажкӀаши 30 центнерах кӀезигагӀа доацаш кӀаи дакха...

Трибуна тӀа ва «Советская Россия» яхача комсаш лелаеча совхоза директор нов. Ситак. ДӀадахача шера Наурски района комсаш лелаераша даьхача толамеха КПСС ЦК февральски Пленума решенеш кхоачашъяра де дезараш дувц цо.

Соахка ха во лаьтта яле а совхоза комсаш лелаераша, механизатораша кхоачашйир пачхьалкхенна комсаш дӀаялара план, лохдаьд марга дӀадоадр. Из вӀаштӀехьдаьнад дуккхача хьалача балхашта механизаци ярах, хиш дехкарах, удобренеш тохарех.

ДӀадахача шера шийй низаца дукха гӀишлой-монтажни балхаш даьд совхозо. Хьалъяьй комсаш чакхйоала завода кхыйола объекташи. Цхьабакъда, боахама низаца йоккхий гӀишлош хьалъелга пайдане дац, хӀана аьлча, механизмехи аьшкабетонни конструкцехи шерра пайда эца вӀаштӀехьдалац. Подрядни хьисапе гӀишлош елга дукха а пайданегӀа да. Оалаш йоакъа дале а, района совхозашта тӀачӀоагӀъя йолча подрядни хьисапе гӀишлошеча организацеша кхоачашдаш шоашта хьалхашка латта декхараш, йисте ца йоалаш гаьне ашнай Наурски чаьагӀара завод, сагота эшаш йола Алпатовски подстанци.

Вай республика хьалашка комсаш лелаелга чӀоагӀа пайдане а йоккха тӀехьале йолаш а да. Цхьабакъда, республикански организацеша йоагӀаш йола терко яц цу гӀулакха. Из иштта хилар дуккхача фактаща баьцду. Масала, комсаш лелаеча совхозашта массеха шера лац комсашта культиваци яра эшаш йола лаппаш. Иштта, тракторашта эшаш йолча полиниикашца а ю ӀадаьгӀаш совхозаш. ХьатӀакхоачаш латт комсаш хьаелла еза-ха, хӀаьта техника хӀана а ремонт яь аьнаш.

ДӀахо нов. Ситака дувц комсаш лелаерий материальни безам совбаккхара дешаех. Тха боахамашка дуккхача кана лаьо йолаш яр аккордно-премиальни система. Къахьегамхара болхлой безам совбоаккхеш а лакха хьувкъамеш лахара уж оарцагӀбоахаш а яр из система. Цхьабакъда, из прогрессивни система балха юкъера дӀаяккхи аьнна указани еннай «Росглавинос».

Комсаш леларарадаьнхха тоадара тӀаерзаь массехк предложенеш елар нов. Ситака шийй къамаьл чакхдоалаш. Цунна хитачох Наурски района боахамашта газофикаци е еза хаь тӀакхаьчай.

Собране хинараша боккха тӀайийцар трибуна тӀа яьлла Наьсарен района Долановрча цхьатта шерарча школа дешарха, школьни производственни бригада член Батыжева Роза. Из иштта безаме тӀаэцар тешаш а яц. Парте хьехача новкъа тешаме гӀабоахаш йоагӀа вай къона тӀехье.

Къоначa хьажкӀаш лелаерхочо дувц дешархой производственни бригадай республикански слете шоаш тӀайийца керда декхараш кхоачашдара хӀанзаве а низ ца кхобеш къахьегаш хилярах. Укх шера хиш дехкача 25 гектарах хӀаране тӀара 100 центнер томараш тӀехь хьажкӀаш эца лаьрхӀад дешархоша.

Шоаш дехна дош дикка кхоачашдара кхай тӀа февраль бутт дӀаболалушша а минеральни моттигерен удобренеш тоеса йолаеннай бригада. Хьалхе а оттадача агротехнически планех тохаргья уж. «ВИР-42» яхача хьажкӀий фу кийчаь а дӀадувча йоарамга дӀакховчеда а да.

«Ингушский» совхоз, просвещени Министерства, «Сельхозтехника» республикански объединене кулгалхошкара Роза дӀех балхашта механизаци яра, оасар дӀадоаккхача гербицидашца бригада [illegible].

Юртбоахама продукце дика-во хиларга хьожаш йолча пачхьалкхен инспекце управлене начальника нов. Гончарова дийцар шоаш беча балхах лаьцна.

Колхозаштей совхозаштей, аьлар цо, доккха зенаш хул цар хьайоаккхаш йола продукци во хилар бахьан долаш. Масала, совхха РОСТ-а дӀа ма деххаре йоацаш массехк эзар тонн «белцтан-Ӏ» яха гуранаь дувц дола хӀа дӀаделар пачхьалкхенна. Цу гӀулакхо доккха зе дир. Из кӀа хьалкледарах совгӀа луш хинна ахча долеппар, лоацца аьлча, ихьа миллионийн 800 эзар сом зе хилар боахамашта.

Иштта моттигаш хул тха, дулх, шура, кхыйола а юртбоахама продукташ дӀалуча.

Дукха фермаши шурий кунташи шурий дикал тахкара эшаш йола оборудовани йоацаш я. Цудухьа цхьаболча приемщикий вӀаштӀехьдоал дӀалуча шурий хьоенал локъе, шура дӀалураш Ӏехабе. «Сельхозтехника» объединени хьажа еза боахамаш продукце дикал-вол тажа йиш кургйолча оборудованеш реактивашей Ӏалашдерга.

Къамаьл ду «Советская Россия» яхача колхоза председателаь нов. Абдусаламова. КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеша дӀамедеххара юртбоахама производствана интенсификаци яра, хьажкӀаш, шекара свекла, кӀа, кхыйола культураш дикагӀа хьувкъаяра ла деззараш белгалдаьхад оаха, аьлар [illegible].

Укх тӀехьарча шерашка шийй колхозчоа дика айий «Советская Россия» яхача колхоз, кхаь дувц нов. Абдусаламова. ДукхагӀа пайда боал колхоза, дикагӀа бах колхозхой, совбуьл общественни производствоцара цар безам. Из бахьан долаш тха торо хинний хьалха кӀотаргаш тӀахьийа лаьтта цӀенде, ялаташ дӀалуш лаьтташ шерде, хьайбай боахамаша продуктивность лакхъе. ХӀанз колхозе кийчбеш латт поливальщикий, агрохимически кружокашка дешаш ва 150 колхозхо.

«Советская Россия» яхача колхоза колхозхоша толамца кхоачашъергья КПСС ЦК февральски Пленума решенеш.

Тешаме лакха хьувкъамаш кхекара керттера да юртбоахама шерра химизаци яр. Цу дакъе хьинаре къахьегаш ба Нохч-ГӀалгӀайчен къахьегамхой. Пачхьалкхено луш йола удобренеш дикагӀа ялаташ хьувкъаргдолча дуккхагӀа яхийта тӀертаи ба уж. Цу дакъе дика опыт Ӏоалай № 3 йолча соми-баьца даарий совхозо. Цудухьа собране хинараша теркаме ладийгӀар шу совхозе керттерча агронома нов. Черняшие къамаьлага. Грозне къахьегамхой сомаца, баьца даарашца Ӏалашбе езаш йола специализированни совхое пайда луш я. Дерригa кхачара балхаш лакхача агротехнически боараме лелабарах, совхоза болхлоша шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тӀагӀертта къахьегарах хьахийнад вх. 1963 шу дика пайда а беш чакхдаьккхар совхозо.

— Шерра-шера, — аьлар оратора, — дика хьувкъаьду оаха ялат, сомаш, баьца даараш. Цудухьа массаза йоакхо ю лаьтта удобренеш тоесара. Дикача дакъега кхаьчача минеральни удобренеех хьадоала беркат хьегойташ дола масалаш доаладу агронома.

Хьувкъамаш лакхдара чӀоагӀа лоархӀаме долча — хиш дехкарах а дувц цо. Хиш дехка дукха лаьтташ да совхозе. Цхьабакъда, царех лерттӀа пайда эцац, дерригача лаьттана дӀакхачац хий. Эшаш йола техника ца хилар бахьан долаш совхоза шийй низ бац хиш дехка система лерттӀа вӀаштӀехьъякха, хӀаьта дехараш дукха дойа а новкъостал дац.

Грозне къахьегамхой баьца дарашца аьхца Ӏалашбаь а ца Ӏеш бӀаьсти а лерна уж продукташ лоаттае йиш яр совхоза, царгахь санна массехк шу хьалха хьалъе йолаь парникаши теплицаши йистейоаларе. Уж балхаш сихагӀа чакхдахийта деза гӀишлошкахошка.

Города къахьегамхошта мазица сом, баьца даараш, кхыйола а продукташ хилийтара низ кхо ца беш къахьегаргда совхоза болхлоша, аьлар нов. Черняшие шийй къамаьл йистедоалаш.

Юртбоахама производствана интенсификаци еча хьинаре дакъа лоацар шоай керттера декхар лорӀ Нохч-ГӀалгӀайчен комсомольцашей кагирхошей, — аьлар ВЛКСМ обкома секретара нов. Голягина.

Укх шера 50 эзар тонна гаргга минеральни удобренеш кхоачаргья республика боахамашка. Уж йоа а ца эш лелаергйола гӀулакх вӀаштӀехьдаккха деза. 300 тонна удобрени дӀаоттаь шоай низаца кхоале яй «Ингушский» совхоза комсомольцаша. Из дика болам хьаллаьцаб кхыча боахамашкарча кагирхоша а. Юртбоахама авиаце самолеташтей вертолеташтей гӀулакх дара комсомольско-кагирхой бригадаш вӀашагӀйоахкаш латт.

Удобренешта хиште доал ду хьажаш тӀахьоцам лоаттабу Грозненски шурий совхоза комсомольцаша. Наурски района Ленина цӀерахча колхоза, «Джалка» яхача совхоза, кхыча боахамий къоначa механизатораша [illegible] кхай тӀа кхо дӀа-кха классаш хиниа машинай минеральни удобренеш тоссаргйолаш юкъ тоаеча.

Юртбоахама химизаци яра комсомольцаша хьинаре лоаца дакъе хьегойтеш дола кхыдола а масалаш доаладир оратора. Цхьабакъда, дӀадолалаь цхьадола дика гӀулакхаш массешахьа а шерра хьаллацац. Из нийса дац.

Боахам интенсивно лелабара [illegible] яц. ЛерттӀа вӀаштӀехьдаьнна а пайда луш а леладаш масса долча боахамашка агрохимически дешар. Масала, фу Ӏомадаь хургда Шелковски района Кирова цӀерахча колхоза агрохимически кружоке дешаш хинараша? Наха ца кхетаеш йола дукха терминаш юкъ агронома нов. Табацкова шийй лекцешка. Массане кхетадерталоаш дувцац цо минеральни удобренеех мишта пайда эца беза.

Цу тайпара аьлал да агропочвени картеш доацача, удобренеи, гербицидий, ядохимикатий образецаш, наглядни пособеш йоацача кхыдолча боахамашка а.

ДӀахо нов. Голягина дувц республика юртбоахаме техникумашка къона специалисташ кийчберах дешархой производственни бригадех.

— Цу бригадашка, — белгалдаьккхар цо, — хьалхуаш боагӀа юрта боахама производства бокъонца бола мастераш, вай хургбола машкаш. Царех хӀара бригада хьалха латтача опытех эггара прогрессивнегӀа йолча методийи школа хургйола гӀулакх вӀаштӀехьдаккха деза. Из иштта хилийта дарга, хӀана аьлча дешархой производственни бригадай членаш кхоьла колхозашкей совхозашкей КПСС ЦК февральски Пленума решенеш кхоачашъергдолча хьинаре дакъа лоацаш хургба.

Лаьтташка хий дехкара йоккха опыт Ӏоалай Грозненски опытно-мелиоративни станце. Цу хьакъехьа дийцар гулбеннарашта станце директора нов. Кириенко. Йоккха лоархӀам болаш а хиш дехкача лаьтташка, минеральни удобренеех пайда а эцаш, шекара свекла кхеяра агротехника.

— Республика дуккхача лаьтташка хий дилара гӀулакха чӀоагӀа новкъарле а хиш дехкара техника эсала хиларо, механизаци елга леларе латтаро, — аьлар нов. Кириенко. — Химически промышленностро чӀоагӀа тхоешта новкъостал дарга дог доахаш да тхо. Из дехкарийла а полиэтиленови трубашца тхо Ӏалашде.

Республика дуккхача боахамашка во пайда эц йолаш йолаш хий деттача установкех, хӀаьта кхыйолча моттигашка уж йоа а ю. Вайцьа, дукха боахамаш да мелиоративни техника дика лелаеш. Царех а № 3 йола баьца даараш леладу совхоз.

Цул тӀехьагӀа цо дийцар станце болхлоша дикагӀбарий опыти Ӏилманна карагӀаьннари мишта доаржаду, агрохимически знанеш мишта пропаганда ю.

— Оаха хьайийлай курсаш, кест-кеста ю семинараш. Зачёташ ераш да станце болхлой. Вайьла, цунах тоьаш бе йиш яц. ТӀагӀертта балха юкъеяккхаьа еза дикагӀбарий опыт, хӀаьта цу дазе карагӀаьннараш опытни участкашка дус.

ХӀанз къаьстта терко е еза хий дехкаш бола нах кийчбара. Из — керттердар да хий дуллача балха. Наькъа материальни безам тӀаоза беза цу балхашка.

Хиш дехкача дерригача лаьттаех кхетаница пайда эцар, уж хьаьнддар, укх шера а тӀехь цар тӀара лакхара хьувкъамаш чуэцар — из республика юртбоахама болхлой сийлен декхар да.

Дукха ха йоаццаш «Красноармейский» совхозерча Кагерманов Оалхазар керте латтача коммунистически къахьегама бригада коллективо дӀадоладир парте обкома могадаь дола дика гӀулакх — хьалха латта механизатораш вӀашагӀъхийтар тӀехьа латтача бригадехчарка. Мишта доа хӀана цар гӀулакхаш?

— КПСС ЦК февральски Пленума решенеш Ӏома я ца, — аьлар ше къамаьла деш нов. Кагерманова. — оаха эггара хьалха техкар тхоай торонаш. Цхьаца дийцар удобренеех хиш дехкача лаьттаех пайда дикагӀа мишта эцаргба, сихагӀа комплексни механизаци яра фу эш хьежар.

ЧӀоагӀа барт тайне я тха коллектив. Оаха болх бу «цаӀ — массанена, массаза — цхьаннена тӀехьа» яхача принципах. Цхьанна вӀаши новкъостал ду. Цхьана балха юкъеккхулу дикагӀйола опыт. ЧӀоагӀа пайде бола тхона Кабардино-Балкарерча гӀоргальнийча хьажкӀаш лелаеча звеньевойца Социалистически къахьегама Турпалца нов. Торчоковца оаха доттагӀалла леладарах. ДӀадахача шера чӀоагӀа хьайкъар ялаташ, цхьабакъда, тха лаьттай торонаш йоккхий я.

ДӀахо нов. Кагерманова дийцар вӀашагӀхийтта бригада бӀаьстанга мишта кийчлу. Тха вӀаштӀехьдаьлар хьалхе хиначa ювлахой техникаш цхьана сиха ремонт е. Аха ца оахаш дакъа лаьтташ аьхад, дерригa лаьтта тоадаьа. Къаьстта терко ю минеральни моттигерчен удобренеех дикагӀа пайда эцара, ши эзар тонн гаргга кхо кхашка дихьад хӀанзале.

Укх шера тӀайийца керда декхараш толамца кхоачашдара къовсам дӀаболабаьб ахархоша. Химизаци яро хиш дехкарои царна новкъостал дергда керда коталонаш яха.

ЧӀоагӀа ладийгӀар гулбеннараша нов. Кагерманова даьча къамаьлага. Зале дукха бар цул болам хьаллаьцараш. ТӀехьа латтачарна новкъостал дара накъа яргья царна коммунистически къахьегама бригада опыт.

Колхозий, совхозий балха юкъерча цхьадолча кхоачамбоацарех дийцар республика Министрий Совета председателаь нов. Гайрбекова.

Дуккхача боахамашта, румаьан кхои а ца беш, кулгалдалга белгалдаьккхар цо. Колхозий, совхозий кулгалхой хӀанз а Ӏемабац пайданегӀа дар лархӀа. Юртбоахама продукташ яхарех кийчъяреи министерства а ледара лелаю экономика.

Хоши ма дий юртбоахама дерригa доакъош дегӀадоаладара лара ялат долга. Цхьабакъда, кӀезига дац шерагара шерага лохера хьувкъамаш чуйлеш, пачхьалкхенна ялат дӀалара планаш кхоачаш ца еш, хьайбаш концентрированни доакъарца Ӏалаш ца деш дола боахамаш.

Хьаьнцарга вай нов. Широков директор вола «Лермонтовский» совхоз. Нигахьа оаша 1961 шера цу совхозо хӀара гектара тӀара 20,1 центнери, 1962 шера — 22,3 центнери хьажкӀаш чуйицадаь, дӀадахача шера 13,1 центнер мара чуцаьнар. Ялат даккхара гӀулакх тесса лелабар бахьан долаш совхоза кулгалхоша боахам халача хьала тӀа оттабир, иштта а эсала хинна цун экономика кхы а тӀоллайир, хьайбаш концентрированни доакъар доеш дитар.

Урус-Мартана производственни управленера кхыйола совхозаш а кхи дикагӀа яц. Еррригача управлене гӀодла даьрхӀача хьувкъамаш лохденнад 1961 шера хиначa 20,8 центнерагара 1963 шера 13,7 центнерага кхаьчадаь. Управлене кхоачашъяьйнар пачхьалкхенна ялати шурем ядара план. ДӀадахача шера цу управлене совхозаша пачхьалкхенна ши миллион сом совгӀа зе дир.

Юртбоахама продукташ яхарех кийчъяреи министерство, Урус-Мартана производственни управлене, партийни комитет дӀахарийла а совхозаш тӀехьайисара бахьанаш белгал а даьхе, балха юкъера кхоачамбоацараш сихха дӀадаха.

Боахам интенсивни лелабара, дулх, шура дукхагӀа яккхара лоархӀанегӀа дола хьал да хьайбашта юртта тайп-тайпара доакъар хилийтар. Цхьабакъда, дуккхача колхозашкей совхозашкей кхоачашъеш доакъар кийчдара план. Масала, дӀадахача шера задавех доагӀачох 60 процент мара кийчдаьбацар гӀаьа доакъар, хӀаьта силос — 47 процент.

Доакъар ца хиларо ве ду хьайбай продуктивность лакхъяра. Иштта, хӀара Ӏаттагара йоакхача шура лохъелар 1961 шера хинначa 1916 килограммагара 1963 шера 1573 килограммага кхача. Духхьал иштта шура лохьелар бахьан долаш 1963 шера республика колхозаштей совхозаштей 1,7 миллион сом зе хилар.

Къаьстта чӀоагӀа зе ду Урус-Мартана совхозашкарча хьайбай боахамо. Республика берригача совхозашкарча хьайбай боахаме даьча зенах 41 процент цо дӀадоал.

Республика совхозашкарчей колхозашкарчей хьайбай боахаме эттача хьало дӀадех тӀехьатеттъ йиш йоаца гӀулакхаш чакхдехар. Хьайбай боахама интенсификаци е йиш яц доакъарий культураш, къаьстта хьажкӀаш, хьувкъаяр, хьайбай боахаме химизаци яр, дикагӀбарий опыти Ӏилманна карагӀаьннари тӀагӀертта производствана юкъеяккхьарца мара. Ӏилмана карагӀаьннари дикагӀйола опыти производствана юкъеяхьара кхоачашъяьча производствени плана дакъа дала деза хӀара колхозаи совхозаи деш дола гӀулакхаш.

Лоамаи колхозаши юкъерча нов. Гайрбекова белгалдаьккхар цар кӀезига продукци йоаккхаш хилар, уж зе деш, керттерча дакъе пачхьалкхен ссудай четах яхаш хилар. Из хул боахамашта специализаци ца яр бахьан долаш. Масала, Советски районе керттера доакъош хила деза хьайбай боахам, соми бешамаш, поккхарий. Цхьабакъда, укх тӀехьарча пхе шера вӀалла дегӀадоахкадад цига хьайбаш, соми бешамаш, поккхарий. Районе, йоакхоий кулгалхоша, колхозий специалисташа кӀоарга анализ ца бахка, общественни боахам рентабельни хилийтара наькъаш лехац. Парткома секретаро нн. Абдулаевера Дикоев, райисполкома председателаь нов. Онуева юртбоахама керттера доакъош дегӀадоаладара хӀама дац. Цар хӀама дац общественни лаьттаи дӀалувцарашта, шоай боахамий сомдерашта.

ХӀанз республике чакхдоаеш латт колхозаш шоай доазаьара участкаш, доакъаш йоагӀача бараш тӀа лазара гӀулакхаш. Лоамаи районашкарча гамарча эртаншкара нах 1 ковь тӀаккхе лаза дукха болхлой шийй йоаца Гудермесски, Наурски, иштта яхача районашка хьабохаьабе беза. Лоамаи колхозий экономика айяра кхыдола гӀулакхаш а вӀаштӀехьдаккха деза.

Шой къамаьл йистеоалаш нов. Гайрбекова белгалдаьккхар, КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумашка химически промышленност [illegible] дегӀайоалаерах юртбоахама интенсификаци яра йоккха программа тӀайийца хилар. Из программа берригача коммунистийи республика берригача къахьегамхой тӀайийцай, доккха, пачхьалкхен лоархӀаме гӀулакх хиларах тешаш, Областной партийни организаци, республика къахьегамхоша де мел деза дергда парте Центральни Комитето тӀайийца исторически решенеш толамца кхоачашъяра.

Трибуна тӀа воал гӀоргальнийча «Шелковской» совхоза жий Ӏу, Социалистически Къахьегама Турпал нов. Эсмухамбетов. Цо дийцар вай республика пайда ца эцаш хьайбай боахам дегӀабоалабара йолча торонех. Дулх, шурех, тхах, кхыйола продукташ дуккхагӀа яхара эггара хьалха кхоачашъе деза да шоартта дарегӀа дӀалаш Ӏалашдарга.

— Хьайбай боахам йоккха доакъарий база ца хилча айбе йиш яц, — аьлар цо. — Массанена хоаш да доакъар хуле — дулх, шура, тха хургда.

ХӀана колхозашка, совхозашка хьайбашка Ӏа доакхийлага чакхдоалаш латт. Цхьацхьайолча моттигашка хьайбаш дайнад, гӀелденнад. Из лерттӀа доакъар Ӏалаш ца дар да. Доаа да хеаш болчарна дӀаьалдаенна ер Ӏа а кхерамне хилар.

Жа дахка кампани тӀаккхачаш латт, — аьлар оратора. — Оаха дика чакхдаккхар Ӏа, дика чакхъяккха дега да тхо жа дахкара кампани а. Жа дерстга да, тӀаккха шура хургья. Шура хуле — Ӏаьхар а бусаргба. Укх тайпара кица да: «ТӀаккхаш тӀа дулх доал, дулха тӀа тха доал». Ӏахарий хуле — тха а хургда. ХӀара устагӀанна тӀера бархӀ килограм тха даккха лерхӀ оаха укх шера.

Нов. Эсмухамбетова укх тайпара дехкар оттаду жа лелаераша хьалхашка: шинна Ӏаьхар ма балийта жа дахкача хана.

(ДӀахьодар 4-ча агӀо тӀа).

ИНТЕНСИФИКАЦИ — ЮРТА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА КЕРТТЕРА НИКЪ

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕ АКТИВА СОБРАНЕРА

(Чекхдоалар. Доладур 2-чей 3-чей оагІонаш тІа).

— Цкъаза нийсолу укх тайпара гІулакх: дийнахьа дала Іоахарий дус, бийсан дьараш — дов. Оаха лаьрхІад дахкаргдолча жена ший тайпара кховле е, тІакхха деррига Іоахарий дийна хургда. Совхоза кулгалхоша магадаьд из гІулакх.

— Тха специализированни боахамо, — аьлар № 1 йолча шурий совхоза директора нов. Синиткина, — вІалла ве ца деш чакхдаьккхад 1963 шу. ХІана кхы а чІоагІагІа къахьегаш ба хьайбаш леладераш. КПСС ЦК февральски Пленума дегаш уроттадаь, дукхагІа шура яккхара къовсам лоаттабу цар. Тха деккар — Грознерча къахьегамхошта дукхагІа шура ялар. Хьайбай боахам интенсивни лелабар духьа оаха производствана юкъеккхуь Іилмана карагІдаьннараш, дикагІбарий опыт.

Хьайбай боахам айбара эггара хьалха чІоагІъе еза доакъарий база. Тха ахерхоша лаьтта хьаьду академика Лысенко методах. Ораторо белгалдаьккхар, совхоза къахьегамхоша Іилмахоща бувзам лелабеш хилар, дикагІа, пайданегІа органо-минеральни компостий йийтъяра уж царца латтабувлаш хилар.

Нов. Синиткина дийцар совхое эггара хьалха кийчъяь комбинированни витаминни силос геттара дика хилар. Цу силосаца я дукха хьаьна белокаш. Из доахана тела йолайича, шура дикка лаккхъелар. Цу тайпара силос дукха дІайолла лаьрхІад укх шера.

Дика пайда баьлар B_{12} яхача витаминах.

— Оаха чІоагІа раьза а долаш кхуьх заводера витаминни масса, аьлар оратора. — Цхьабакъда, оаха дех промышленноста болхлошкара доакъарий дрожжаш сихагІа арахецар. Цу тайпара дрожжаш чІоагІа эш вай республикана хьайбай фермашта, цар торо хулийтаргья хьайбай продуктивность лаккхъе. Ставропольцашкеи краснодарцашкеи цу тайпара дрожжаш йола дукха ха я, цхьабаьнна тхога уж хІанз а яц.

«Сельхозтехника» объединене председатела нов. Аванесова белгалдаьккхар вай республика колхозашци совхозашци дІахо кхы а дукхагІа технически Іалашъеш хилар.

— Йолча техниках бизза пайда эцаш хилча, — аьлар цо, — вайга торонаш я дикагІйолча агротехнически ханашка юртбоахама деррига балхаш чакхдаха,ялат, баьца дааруш, технически культураш, дулх, шура, кхыйола продукташ дукхагІа яха, уж хьайоахаш царга дІалодар лохде.

Низ болча юртбоахама техника йиш хулийт вай ахерхошка мехка хьалха латтарий технологи балха юкъеккхаьа.

Нов. Первицке методах болх бе торо я вай дукхача хьажхІиш лелаеча звеной. Шекара свекла лелаерашта эшшаш йола торонаш я нов. Светличне технологи балха юкъеккхьа. ТІаккха хІана кхахьац хІанз а балха юкъе дикагІйола методаш?

— Вайцига хІана а Светличне санна шекара свекла дІае Іомабеннабац. Цкъаза сов листа юв, цкъаза сов нийлха оасар де дезаш хул...

Йоккхий торонаш я вай хьайбай боахаме а. Из хьахьокх хьалха латтарий опыто. Ораторо доладир гІорваьннача хьаккарч лелаеча нов. Шаруновеи цІи хезача хьайбай боахама ростовски гоазанча нов. Плотниковеи хьокхамаш. Мехка хьалха латтарий опыт Іомае еза, къаьстта Іомае а эггара хьалха балха юкъе а яхьа еза вай мацкий опыт, из гаьнна яц!

ДІахо нов. Аванесова дийцар фермашта комплексни механизаци ярах, белгалдаьхар «елочка» яха доахан детта установкаш леларе хьалъяра а, хІаьта йолаш йолчарех пайда ца эцара а бахьанаш. Цо мукІарал дир «Сельхозтехника» объединене болхлоша юрташкарча къахьегамхошта Іилмана карагІдаьннарашк дикагІйола опыти балха юкъеяхьара доагІаш дола новкъостал деш ца хилар. Йоккха торо я шин сменах тракторашка болх байтара. Бакъда, из гІулакх дукххача колхозашкеи совхозашкеи дІаяа вІаштІехьдаккхаза да.

КПСС ЦК февральски Пленуме чІоагІа теркам тІабахийтар лоаман колхозашта. Царех дукхагІьараш зе деш я, хІаьта пачхьалкхенна вІалла пайда душ а яц. Иштта я дукхха вай колхозаш а, — аьлар Ножай-Юрта производственни управлене парткома секретара нов. Даурбекова. — Лоаман колхозаш Никита Сергеевича Хрущева аьнначал дешашца чІоагІа уйла яйтай тхога. ДІахо ла йиш яц пачхьалкхенна пайда луш ца хилар.

Эггара хьалагІа йолча моттигашка хьожабаьб коммунисташ. Деррига низаш тІадерзадаьд колхозашка къахьегама дисциплина тоаяра, экономика айяра.

ЧІоагІа теркам тІабахийтар оратора сомий бешамаш лелаяра дешашта.

— Сомий бешамех вай дукха дувц, цхьабакъда гІулакх товлац. КІезига я сомаш телаш йола бешамаш.

ДукхагІьараш къьхата тІа я, — бокъонца аьлча уж акха ядарел кхы эрегІа яц. ДІайийна гаьнаш шоайла сов гаьна ягІа. Цу гІулакхо новкъарле ю сом гулбара а лорабара а. Дукха балхаш де деза бешамаш дІаюиш. Тхо долча бац сомий бешамаш лелаю специалисташ, цу хьакъехьа тхона новкъостал эш юртбоахама продукташ яхарех кийчъярех министерствагара.

Лоаман колхозий экономика айяра эггара лоархІамера хьаст ба — альпийски даьгІенашка хьайбай боахам дегІабоалабар. Цхьабакъда, царех пайда кІезига эц. КІезига терхо ю доакъарий база кийчъяра а. ЛоархІаме деккар да даьгІенех дикагІа пайда эцар, доакъарий культураш хьувкъяр.

Лаьттан боахама [illegible] юртбоахама авиаце деш долча белхех дийцар Грозненски аэропорта начальника нов. Демина. КПСС ЦК сентябрьски Пленум хинначул тІехьарча итт шера яхаш вежарий республикаш — Нохч-ГІалгІайчоь, Къилбаседа-ХІирий, Кабардино-Балкаре — кхашка грозненски авиаторашта баьча балха хьокхамаш доалашр цо.

Юртбоахама авиаце кийчкарча къахьегамхоша деча дукхача белхий сухалбаь ца Іеш, кІезигду къахьегамга дІиодар, къаьстта минеральни удобренеш кхашжа тоьсача хана. Дукхача боахамашка из кхетадеьд. «Горячеисточненский» яхача совхоза соахка самолеташца удобренеш тайсар дукхача кхашка, хІаьта дика хьувкъамаш чу а ийцар.

Бакъда, цхьадолча боахамаша лертгІа пайда эцац авиацех. Колхозий, совхозий, производственни управленей цхьаболча кулгалхоша новкъостал дац авиаторашта, самолеташ сайца латтийт.

* * *

Дийцача дешах актива собране шерра сонам тІаийцар.

ДУКХАГІА ПРОДУКЦИ

Дукххача боаране етта кирпичик, черепица, гипс, гипсоплиташ, кІир арахец гІишлой-материалаш еча комбината къахьегамхоша. Шерра социалистически кхь ялржай участкей, цехий коллективашта юкъе, цуига хьежжа тІехь-тІехьа дукхагІа дегІайоагІа цига къахьегама оасарле а.

Февраль бетта комбината коллективо, планал совгІа арахийца черепица 69 эзар я. Иштта дика кхоачашъяьй продукци арахецара план ерригача участкай коллективаша а.

Укх деношка кхалнаьха деза ден 8-ча марта сийна яьржача ахье доккхий къахьегама толамаш даьхар комбината коллективо. Цу юкъе хьалхе кхалнахагар. Масала, 120 процентал лохе йоацаш шоай балха задени кхоачашъеш ба шоллагІча цехера садчицаш Федосовай Петрийкиеи, аллимщицаш Пешковай Асколковаи, кховлагІча цехера садчицаш Досханова, йиълагІча цехера Диниева, Сайдулаева, Старопромыслера Божко Мария, кхыбараш.

Шоай къахьегама темпаш кхы лох ца йолийташ семилетка йллагІча шера план хакал дукха хьалхе кхоачашъе дош денндад гІишлой материалаш арахецача комбината къахьегамхоша.

Д. АМАРОВ.

ПАЙДАНЕ СБОРНИК

Ер шу долалуш Нохч-ГІалгІай Іилма-тохкама институто арахийцад вай республикерча юртбоахама экономиках лаьца йолча статьяй сборник, совхозийи колхозийи болхлошта чІоагІа эшаш а пакъа дардолаш а де из.

«Шекара свеклана кищ дахкилга», — яхача республика заслуженни агронома нов. Ковальске статьяца доладу сборник. Опытни участка тІа свекла кхееш дий шера ше баьча балха опытах, свекла лелаерашта хьалхашка латтача декхарех, свекла лелаера йолча агротехниках дувц нов. Ковальске. Свекла лелаеча боахамашкарча специалисташтеи болхлоштеи гІонна йола дика пособи я цун статья.

Коартолий лакха хьувкъям хьалкхебара эшараш къаьгга белгалдоах агронома-экономиста нов. Шумилина. Из культура дика хьалкхеьчара балхах лаьца пайданера масалаш кхувл цо, цун статья тІа белгалдаьхад коартолий дикагІа дола сорташ, уж дІаера дикагІа кургдола кхаш, уж лелаяра агротехника, дІае еза ха а, дІа миштта е еза а.

Экономиста И. Косилкина язду доакъара дика йолча сорго культурах, дукхагІеи дарегІеи дулх даккхара Грозненски производственни управлене йолаш йола торонаш яшка.

Юртбоахама болхлошта пайдане я агрономий Х. Арсанукаева, А. Ахмедова, ВНИИЭСХ Къилбаседа Кавказа филиала болхлоша А. Мамонтова, Н. Дубровске, А. Кудакова, Г. Кудакова, кхычар а язъяь статьяш.

Іилма-тохкама институто арахийцача кердача сборнико чІоагІа гІодергда колхозийи совхозийи болхлошта юртбоахама культураш хьувкъае, хьайбай продукци дукхагІа яккха, царга дІаболаш мах белгта лохбара.

Ш. ДАЦАЕВ, экономист.

ДИКА КИЙЧО ЯЬЙ

Шерра-шера къахьегама дика толамаш доахаш хьайоагІа Шелковски производственни управлене Кирова цІерахча колхоза Куванаев Евлана кулгалду коммунистически къахьегама жа Іуй бригада.

Соахка 1962-ча шера даь жа делар бригадага леладе. Царна Іадаккхара эшаш йола кийчо дика йир бригадо. Дукхьал шоай низаца жа Іуша хьалйир керда желаш, дика йІоахйир уж, Іалашдир жена Іан замалахь эшаргдола доакъар. Иштта кийчо яр бахьан долаш гІел ца луш хьадаьхка жа, цхьаккха а устагІа бенкабац.

Укх шера доккхий деккараш тІаийцад жа Іуша, планех лаьрхІачул совгІа хІара бІаь жийна тІехьа 10 Іаьхар хьалкхебе, хІара устагІанна тІера 4,4 килограмм тха даккха дош деннад цар. Из кхоачашдара чІоагІа къовсам а лоаттабу. ХІана дахка доладеннад жа, Іаьхарашта лаьрхІа дика а йІайха а помещенеш кийчъяьй, хІалхьарцара ча денад, иштта енай концентраташи цІи хомбидоакъари. Дахка жан керда Іодаь Іоахарийи леладергдола мах хІанзе а дІаоттабаьб. Шоаш тІаийца деккараш жа Іуша тІехкхоачашдергда.

А. САЛОВ.

БОЛХ ТОАЛУШ БОАГІА

Тха совхоза хьайбаш леладераша соахка кхоачашъяннар пачхьалкхенга шура, дулх доххара план, дукха дайра доахани оалхазарашь, планах лаьрхІарел кІезигагІа сьахилар Іаьсий, из хилар ерригача торонех пайда ца эцар бахьан долаш.

ХІанз оалхагара деиа хувцаш латт фермера болх, цуи коллективо лаьрхІад ферма хьалха латтарашта тІехьаккхе. Укх шера 18620 центнер шура, 6500 центнер дулх доаккхаргІа совхоза болхлоша. Уж доккхий деккараш кхоачашдара низи хьнакари ца кхоадеш, тІагІертта къахьега а хьалха латтарий опытах мехулла дукхагІа пайда эца а безаргба тха. ХІаьта укх шера оаха дукха кердадоаш юкъедккхьад тхоай балха, дикагІа гІулакх ду оаха хьайбашта. Дика дІаоттадаьд боахаме хьаккарчаштеи оалхазараштеи B-12 яха биомасса телилга.

B-12 яхача витамина биомасса теларах дика дуъ хьайбашка доакъар, хІаьта белггала тоа а деннад уж. ДукхагІа тел оаха люцерна яха буц. Чам болашагІа а пайданегІа а хилийтара ахьа а оьхаш тоаю из. Цу баьцана витаминаш дукхагІа хилара из луш кхоабича хурскаша къаьстта сиха дегІ дахь.

Хьайбашта телача доакъарца протени йоацандаь ерригача шурий-товарни фермашка денна карбамид лу доахана. Цу гІулакхо а дикка лаккхъяьй хьайоаккха шура.

Боккха болх дІахьу совхозе доахан Іаьхар ца дитара, хьахиика Іаьсий ца дайташ хьалкхедара. Іаьсий лорадара дика пайда эц оаха антибиотикех. Из бахьан долаш укх тІехтъарча шин беттан ах беттем цхьа Іасилг деннакац.

Соахкарчул дикагІа болх бу оалхазараш леладераша а. Масала, укх шера январь бетта 8 эзар фуъ дукхагІа гулдаьд укхаза соахка январь бетта гулдаьчул. ХІанзехьа пачхьалкхенна дІаденнад 65 эзар совгІа фуъ.

Толамаш дахара чІоагІа лоархІаме да оалхазарашта оттаь рацион кийса хилар а ха дІа ме йода эшшача тайпара из хувцаш хилар а. Витаминаш дукха йола баьцаш ахьа а оьхаш паста а еш тел, хІаьта мелача хих тайп-тайпара микроэлементаш етт, хІана аьлча, уж чІоагІа эшаш а пайдане а котамий организмашта. Цул совгІа цу гІулакхо торо хулийт фуаш дукхагІа даха, хІаьта укх шера тха боахамо миллион совгІа фуъ гулдергда.

Котамаш дукхагІа ебаяра, царгара дикагІа пайда эцара 10100 котама кІорит ийцай совхозо. Царна эшшача тайпара дика хьалаш вІаштІехьдахарах, ийса рацион оттаь кхабарах, царга хьожача А. Лошаковаи Е. Гончароваи шоашта тІаийцадола деккар тешшаме кхоачашдеш хилар ах сиха дегІ даь кІорнгаша, хІаьта вІалла йоац уж. КІорнгашка хьежачар доккхий деккараш тІаийцад укх шера кхоачашдара. Цар дош деннад ерригача кІорнгех 90—93 процент кІорнгаш чоккхий хиллалца хьалкхее.

Хьайбай коа тІарча оалхазарий продукци мехулла лаккхъяра укх шера керда гІишлош хьалъергья тха совхозе. Цул совгІа дукхагІча даькъо халача балхашта механизаци а ергья. Цу дерригача гІулакхаша торо хулийтаргья тха совхоза хьалха латтача боахамашта тІехьаккхе.

Ю. СОКОЛОВ, Грозненски производственни управлене «Горячеисточненский» совхоза керттера ветдор.

* * *

Новороссийски порте нах дІа-са кхувлаш дола кемаш сецара причал хьаяьй. Города юккъе я из.

Сурта тІа: керда причал.

Р. Меерова суртъ ТАСС фотохроника.

* * *

* * *

ЧІоагІа сакъердаме дІахьу шоай вахар Грознерча № 75 йолча Гипрогрознефта бериг бошхарча бераша. Берий дех режим толха ца еш болх беш ба шоллагІча группа воспитательницаш нин. Л. А. Пахомова, Г. И. Протасова.

Сурта тІа: шоллагІча группа йиГигаш «Школа» яхача ловзар лелаш ба.

И. Плиева суртъ.

* * *

Доазол дехьара

ЗОХРА БИТАТ: «Советски кхалнаха керда доккхий толамаш дахар лов сона»

АЛЖИР, 7 март. ТАСС-а корреспондента Е. Попова хоам бу: Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха ди тІакхоачачаш Алжира Къаман собране депутата Зохра Битата шун корреспондента дийцад обществе вахарера алжирски кхалсага лоархІама хьакъехьа.

Колониализм йолча хана, аьлар З. Битата, колонизаторашта еча духьалений формах цаІ яр къамий культура, мотт, оамалаш меттахьа лоаттаяр. Алжирски цІен пенел чухьа баьннабац колонизаторий Іоткъам. Цу гІулакха юкъе доккха дакъа лаьцар алжирски кхалсаго — нанас, сесаго.

Цхьабакъда, аьлар цо, цу хана цІенал дІахо дацар кхалсага хьашташ. Обществени вахара юкъера дІаьяккхар кхалсаг. Мукъабовла ха хьатІаотталца йоазув-дешар ца ховш бар 95 процент кхалнах.

Французски оккупацеша тІемаш лаьттача шераша сомабаьккхар Алжира кхалнаьха политически сакхетам. Къаман-кортамукъалех къовсамо хьинарерча гІулакхаштa юкъеэзар уж. Бувзам лелабу партизанаш мехка цхьан районера вокх районе кхувлар кхалнаха. Духьалеица дакъа лоацараш хьулабора, доарахошта новкъосталаш дора, партизанашта кхача кхухьар.

Къона кхалнахи мехкарийи Духьален подпольни группашка а партизански отрядашка а дІачуяьлора. Дукха кхалнах бар къаман-кортамукъалех эскарца дакъа лоацаш.

Мохк ший лоІаме баьча хьалхайкадаьчул тІехьагІа Алжира политически вахаре дакъа лаца баьлар эзараш кхалнах. Цхьабакъда, бокъонца алжирски кхалсаг мукъаниккхара хІанз а де дезаш дукха хІамаш да. Къовсам болабе беза йоазув-дешар ца ховлга дІадаккхара.

Тха мехка бахача нанах 50 процент совгІа бараш кхалнах ба. ХІанз къаьстта лоархІамегІара дош а хинна дІаэттад кхалнаха мехка политически экономически вахара юкъе дакъа лацара дош.

Сона лов, аьлар Зохра Битата, хІанз торо йолччох, тхоай йижараша — Советски Союза кхалнаха доалача башха-дикача толамашца тхоаш гІадкхуалаш хилар дІаала. ХьатІадоагІача цІейна — Дунен халкъашта юкъерча зенна дувзадена цар керда доккхий толамаш дахар лов сона.

СИЙ ДОЛА 40 ШУ

НЬЮ-ЙОРК. США болхлой класса деналерча газета — «Уоркера» 40 шу дизара хетаь торжественни митинг хилар укхаза.

Гулбеннарашта чІоагІа тІоаташ а деттаж газета аналь Іойийшар Советски Союза Коммунистически парте центральни органо «Правдас», «Унита» яхача Итальянски компарте газето, кхычар моаршал луш кхахьийта посланеш.

Газета деккараш дувцаш доклад йир «Уоркера» керттерча редактора Джеймс Джексона. Вай газета берригa низ сенах латт аьлча, йоахар цо, из латт, «Уоркеро» наха баьдар дувцаш хиларах. Цо белгалдаьккхар болхлой классо дІадехараш, граждански бокъонашта тІехьара неграшка болча наьха болам газето кхы а, бокхагІча низаца хьаллоацаргхилар, ультраьттехьарчарца, расисташца, фашисташца къовсам лоаттабергхилар, колониализмана духьала, машара тІехьа, идерний тІом ца хилийтара тІехьа, машаре дахаре тІехьа лоаттабеча къовсаме халкъий барт-цхьоагІо чІоагІъергхилар.

(ТАСС).

КХАЛНАХ ПОЛИГРАФИСТАШ

ЧІоагІа дог гІоздаьнна бар 8-ча марта «Грозненский рабочий» издательства типографе болхлой-кхалнах. ТІехдикача къахьегама толамашца лакъа баьхкаб уж дунен юкъарча кхаливьха дезача цІейна — 8-ча марта. Шоай балхах лаьца дувца аьнна шийга хаьттача директора заместитела инженера Солодовникова Александра Дмитриевиче аьлар: «Типографе массайолча цехашка башха-дика къахьегаш ба кхалнах. Цар кепа детт газеташ, брошюраш, книжкаш, плакаташ. Полиграфисташ кхалнах ба керда дача къахьегама методашца гІулакх дІадоладаьраш, семилетка план хакал хьалха кхоачашъяра тІехь эггара хьалха социалистически яхье баьннараш.

Коммунистически къахьегама ударникаша Шаповалова Надеждас, Лысова Любас, Березюк Любас, Хайруллина Асиас, Чепурная Ангелинас, Сушко Нинас массаза а тІехкхоачашъю производственни план. Шоай кердача къахьегама совгІаташца белгалдаьккхар цар 8-гІа март.

Иштта дикалца цІи хеза ба типографе полиграфически института цхьоалагІча курсе заочно дешаш йола линотипистка Жукова Галина Федоровна, 18 шера цига болх беш йола верстальщица Дьяченко Любовь Степановна, ротационни деха болхло Оскольская Наталья Павловна, Черноштанова Валентина, кхыбараш.

Шоай балха темпаш лох ца йолийташ кхы дІахо а хьинаре къахьега лаьрхІа я типографе коллектив.

А. ДОДОВ.

ФРАНЦУЗСКИ КОММУНИСТИЙ ТІАХЬЕХАМ

ПАРИЖ, 7 март (ТАСС). Хархархошка кхайкарал даьд французски коммунистически парте кантональни хоржамий хьаллараха туре Компарте кандидаташта тІехьа кхадж тассара уж тІахьехаш. «Кантональни хоржамаш, — йоах ФКП Политбюрос кепа теха арадаьккхача кхайкарал тІа, — хІанзарча хьалашка боккха политически лоархІам болаш да. Халкъа тоъал доккхача даькъа цар торо лургъя французски политика керттерча проблемай хьакъехьа шоашта хетар ала.

ТІа-тІа дукхагІа городерчеи юрташкарчеи къахьегамхошта халонаш тІаххоачаю деголлевски политико. Пачхьалкхеи ахчаш школага, чуІе цІенош хьалдарга, кхыча лоархІамерча гІулакхашка ца а ухийташ, «ударни низаш» хьалар сайна долча дукха мах болачеи кхерамах дизза долчеи гІулакхашка ухийт. Из тайпа политика духьала я мехка, къахьегамхой, къаман хьаштаншта».

Коммунистически парте харжархой тІахьех чакхдовхача гІулакхашта цхьана оттаь программа а йолаш йолча демократически партейи организацейи союз хьаар духьа ше дІаболабаьнний хьаллацара. Кхайкарал тІа белгалдоахкх, цхьание бе Іаьдал доаллача режимана духьала не тилонца къовсам лоаттабара керттера хьал демократаша цхьана кхийтта къовсам лоаттабар хилар.

Коммунисташта тІахье кхадж тассар, йоах кхайкарал тІа, из да цхьание бе Іаьдал доаллача режиманех реаншенеш духьала, социальни прогресса, паргІатон, машара политикана тІехьа, бокъонца йолча демократена тІехьа, берригача республиканций барт-цхьоагІонна тІехьа къовсам лоаттабар. Из да болхлой классий халкъеи гІулакха мутІахьа болча кхалнаха а маІача наха а тІехьа, къонахчад долча патриоташта тІехьа, харцо йоацача администраторашта тІехьа кхадж тассар.

ГЬЯНИ ГІУЛАКХА ТІА ХЬОЖАВАР

НЬЮ-ЙОРК, 7 март. (ТАСС). ООН-а генеральни секретара У Тана, «Кипре машар хьаллаца ООН-а низаш» вІашагІтохара Кипра правительствагара лурам хьаккхьачачул тІехьагІа, генерал-лейтенант Гьяни (Инди) цу низий командующелла хьожаваьв.

Гьяни ший деккараш кхоачашда дІаволавеннав.

Кипра президента заявлени

НИКОЗИЯ, 7 март. (ТАСС). Селхан кипрски халкъага вахьейа а еш кхайкарал даьд Кипра Республика президента Макариоса.

Президента белгалдаьккхар, Кхерамален Совете тІаийцача, кипрски дешах йолча резолюце гІайрен тІа порядок оттара хьалхара бехктохкам Кипра правительствана тІабожабеш хилар. Кхерамален Совето яьча решенех, аьлар президента ООН-а бІуваш доагІаргда Кипре. Цхьабакъда, машар юхаоттилга эггара хьалха кипрнотех шовех, грекех сийна, туркех а тийша да. Кипра правительства, аьлар дІахо Макариоса, дийза дарг мел доацар дергда порядок оттаяра.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Город Грозне, Черноречье поселка Ашхабадски улицагІа, № 30 йолча цІагІа, 9-ча квартира ехача гражданка Кузьмичева Вера Дмитриевнас суде деннад Солдатенко Александр Емельяновичагара ше хьалхарах дола дош.

Дош хувцаргда Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхьерча суде.

Город Грозне, Черноречье поселки Новосибирски улицагІа № 44 цІагІа, 7-ча квартира вахача гражданина Шербинин Леонид Емельяновича суде деннад город Грозне, Заводской района культура проспекта № 3 йолча цІагІа яха гражданка Шербинина Нина Амояковна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Грознерча Заводской района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІеча фронтовой улица, 14. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01, белхахоахама секретара — 2-45-48, партийни вахара, промышленни, юртбоахама, кехаташ отделаш — 2-25-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 13. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01, ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» издательства типографе Революце проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий» проспект Революции.

СФ05053. Заказ № 1288.